

Səhər toplantısı:

- **Salamlaşma**

Öyrədən:

“Sabahınız xeyir, uşaqlar!

Mənim ardımca təkrar edin: “Salam, mənim ayağım. Salam, mənim dizlərim”.

Uşaqlar bu isinmə hərəkətlərini tez-tez, aram-aram edə bilərlər. Öyrədən uşaqları dairəyə dəvət edir. Sehrli qutusundan daha əvvəl yerləşdirdiyi rəsmi çıxarır. (Payız rəsmi (Əlavə 1)).

Davamiyyət yoxlanılır.

- **Təqvimlə iş**

Məqsəd: ilin fəsillərini (payızın xüsusiyyətlərini) öyrətmək

Öyrədən payızın təsvir olunduğu rəsmi (Əlavə 1) “Müzakirə guşəsi”ndən asır. Onlardan rəsmdə əks olunanları təsvir etməyi istəyir.

Qeyd 1: Rəsmdə yağış, yarpağı tökülmüş ağaclar, xəzəllər (saralmış yarpaqlar), çətirli insanlar təsvir olunmalıdır.

Qeyd 2: “Müzakirə guşəsi” “Təqvim guşəsi”nə aid A5 ölçülü bir lövhədir. Rəsm uşaqlar daha aydın görsünlər deyə həmin lövhədən asılmalıdır.

Qeyd 3: Öyrədən payıza aid təsvirləri öz seçiminə əsasən video vasitəsi ilə də göstərə bilər.

Barmaq oyunu: “Payız” şeiri (Abdulla Şaiq)

Payız olur, əsir soyuq küləklər, (Əlləri havada yelləmək)

Solur dağda, çöldə əlvan çiçəklər.

Gecələr uzanır, günlər qısalmır, (Əllər yanlara açılır, sonra əksinə - birləşdirilir)

Göy üzünü qara buludlar alır.

Öyrədən: “Uşaqlar, rəsmdə gördüyünüz fəsil payızdır”.

Uğur göstəricisi: Payızın xüsusiyyətlərini təsvir edə bilir. 4 misralı şeiri əzbər deyə bilir.

- **Mövzuya giriş**

Öyrədən sinifdə gəzərək və uşaqları da gəzməyə dəvət edərək aşağıda verilən şeiri barmaq oyunu vasitəsilə uşaqlarla birlikdə deyir.

Yağış yağır, tık-tık-tık (Hər kəs barmağını hər hansı bir səthə vuraraq tıqqıldadır),

Duman çökür çöllərə (Shshhhhh... hər kəs susaraq yerə çökür),

İnildəyir çayır, çəmən, dağ, dərə. (Brrrrr... hər kəs bir-birindən tutub çay kimi sinifdə “axır”),

Ağaclarda nə meyvə var, nə yarpaq, (əl jesti ilə “yoxdur” işarəsi göstərilir),

Bağ-bağçalar olmuş bütün cıl-cılpaq (Hər kəs ağac formasında dayanır),

Quşlar uçub dəstə-dəstə gedirlər, (Hər kəs qanad çalaraq uçmağa başlayır)

İsti yerə köçüb, qışlaq edirlər. (Hər kəs döşəmədəki döşəkçələrdə əyləşir).

Ətraf aləmlə tanışlıq: Payız

Məqsəd: Uşaqları payız fəslində başverən təbii hadisələr ilə tanış etmək

Hissə 1. Giriş

Öyrədən:

“Uşaqlar, bayaq etdiyimiz bütün hərəkətlər payız fəslində baş verirdi. Bu gün biz bu gözəl fəsil haqqında danışacağıq”

Hissə 2. Giriş. Oyun.

Vəsaitlər: rəngli kağızlardan kəsilmiş yarpaqlar, yaxud sarı, qəhvəyi, qızılı rəngli kiçik yaylıqlar.

Hər uşağa iki “yarpaq” paylanır.

Öyrədən:

“Uşaqlar, fırlanırıq, dönürük, yarpağa çevrilirik. (Uşaqlar fırlanırlar.)

Biz payız yarpaqlarıyıq, rəngli yarpaqlarıq. (Yarpaqları yelləyirlər.)

Biz budaqlarda oturmuşduq, külək əsdi, biz uçduq. (Qaçırıqlar.)

Yarpaqlar yerə tökülür, yeri örtürlər. (Uşaqlar yerə otururlar.)

Bu hadisəyə nə deyirik? (Xəzan)”

Hissə 3. Əqli hücum

Öyrədən:

“Uşaqlar, gəlin pəncərədən çölə baxaq. Ağaclara nə olub? Niyə yarıcılpadırlar? (Ağacların yarpaqları tökülüb). Bəli, payızda yarpaqlar tökülür, bu hadisə “xəzan” adlanır. “Xəzan” oyunu oynamağa nə deyirsiniz? Razısınız?”

Öyrədən uşaqları iki-iki olmaqla qruplara ayırır. Qruplardakı uşaqlar üz-üzə dayanırlar. Öyrədənin komandası ilə birinci uşaq əlindəki yarpaqları digər uşağın başına səpib. 1-ci uşaq yarpaqları səpib bitirəndən sonra ikinci öyrənən yarpaqları yığır. İlk yarpaqları yığıb bitirən qrup qalib olur.

Qeyd: bu oyun üçün öyrədən öncədən rəngli yarpaqlar hazırlamalıdır. Bu tapşırığın keçirilməsi zamanı öyrədən payızda uşaqlara yarpaqların rəngləri haqqında məlumat verməlidir.

Hissə 4. Praktiki tapşırıq.

Qeyd: Öyrədən uşaqlara payıza aid atributları video vasitəsilə nümayiş etdirir.

Qeyd: Öyrədən video vasitələri istəyə əsasən seçə bilər.

Heyvanlar qışa azuqə hazırlayır. Dələ qozaları yuvasına yığır.

Yarpaqlar rəngini dəyişir,

Traktorlar tarlada məhsul yığımı edir.

Öyrədən uşaqlar ilə payız atributlarını müzakirə etdikdən sonra “Əlavə 2”-də. Həmin atributların kartlarını uşaqlara təqdim edir və uşaqlar kartları birlikdə rəngləyirlər.

Hissə 5. Oyun. Bizdədi.

Öyrədən uşaqları “Əlavə 2”-də verilən kart sayı qədər (traktor, dələ, qoza, yarpaq) qrupa bölür.

Hər qrupa bir kart təqdim edir. Qrupun adını karta uyğun adlandırır. Məs: Xəzan, traktor, dələ.

Öyrədən uşaqlara hər kartın anlamını izah edir.

Öyrədən: “Uşaqlar, mən sizə “məhsul yığımı” deyəndə ancaq “traktor” qrupu kartı yuxarı qaldıracaq. Mən sizə “heyvanlar özlərinə yemək toplayır” deyəndə ancaq “dələ” qrupu öz kartını qaldıracaq.

Uğur göstəricisi: *payız fəslində baş verən təbii hadisələri bilir: yarpaqlar rəngini dəyişir, yarpaqlar tökülür.*

Hərəkətli oyun: “Günəş və yağış”

Öyrədən:

“Uşaqlar, deyəsən, bizim sinfimizə də yağış yağacaq. Diqqətli olun, mən “Günəş” deyəndə siz gəzirsiniz, qaçırsınız, oynayırırsınız. Mən “Yağış” deyəndə siz gəlib mənim çətimin altında gizlənirsiniz”.

Öyrədən qollarını yanlara açır - bu onun çətiri olur.

Yapma: “Payız yarpağı”

Məqsəd: *verilmiş cizgi daxilində plastilin yayılmasını öyrətmək.*

Vəsaitlər: *yarpaq cizgisi çəkilmiş karton; qırmızı (sarı, yaxud yaşıl) və qəhvəyi rəngli plastilin.*

Öyrədən uşaqlarla birlikdə təbii payız yarpağını tədqiq edir, onun rəngini və formasını uşaqların nəzərinə çatdırır. Hər uşağın önünə yarpağın cizgisi olan karton qoyulur. Öyrədən plastilindən kiçik parçalar ayıraraq verilmiş cizgi daxilində barmaqları ilə müxtəlif istiqamətlərdə yayır. Uşaqlar bu addımları təkrar edirlər. Qəhvəyi plastilindən bir parça kiçik, nazik çöp şəklində salınır və yarpağa saplaq kimi birləşdirilir.

Uğur göstəricisi: *plastilin şəklini konturundan kənara çıxırmır.*

Sərbəst fəaliyyət: Qrup oyunları

Son toplantı:

Öyrədən:

- “Uşaqlar, gün necə keçdi?”
- Ən çox nə xoşunuza gəldi?”
- Payız haqqında nə öyrəndiniz?”

Afərin sizə!”

Səhər toplantısı:

- **Salamlaşma**

Öyrədən:

“Sabahınız xeyir, uşaqlar!

Mənim ardımca təkrar edin: “Salam, mənim ayağım. Salam, mənim dizlərim. Salam, mənim qollarım. Salam, mənim çiyinlərim”. Bu hərəkətləri edərkən uşaqlar əlləri ilə adlandırılan bədən üzvlərinə toxunmalıdırlar.

Öyrədən uşaqları dairədə oturmağa dəvət edir və qeydiyyat aparır.

“Salam, uşaqlar! Gəlin növbə ilə hər kəs öz adını və qrupumuza salamını söyləsin. Mən isə onun rəsmini “Sinifdədir” lövhəsinə yapışdırım”.

Qeyd: “Sinifdədir” lövhəsi “Salamlaşma guşəsi”nin bir hissəsidir. A5 ölçülü bu lövhədə uşaqların rəsmi yapışdırılıb. Uşaqlar sinifdə olarkən onların rəsmi “Sinifdədir” lövhəsinə yapışdırılır.

- **Təqvimlə iş**

Məqsəd: *payız fəslində müşahidə edilə bilən hava durumu ilə uşaqları tanış etmək - yağışlı hava.*

“Yağış” oyunu

Uşaqlar dairəyə düzülüblər (yaxud döşəkçələrdə oturublar).

Öyrədən:

“Uşaqlar, gəlin indi bir musiqi parçasını dinləyək. Musiqi başlayanda otağımıza “yağış yağacaq”. Biz isə onun damcılarını əl çalaraq sayacağıq.

Bir (iki, üç, dörd, beş) damcı düşdü! (*Uşaqlar bir, iki, üç, dörd, beş dəfə əl çalırlar.*)

Beş (dörd, üç, iki, bir) damcı düşdü! (*Uşaqlar beş, dörd, üç, iki, bir dəfə əl çalırlar.*)

Yağış dayanır (*Öyrədənin səsi yavaşlayır, pıçiltıya keçir*)”

Uğur göstəricisi: *payız fəslində müşahidə edilə bilən hava durumunu bilir.*

- **Mövzuya giriş**

Öyrədən öncədən hər uşaq sayı qədər hazırladığı mavi və qırmızı ipləri (uzunluğu 10 sm olan yumşaq toxuma ipləri uyğundur) uşaqların biləyinə bağlayır. Qırmızı ip ürəyimiz olan tərəfdəki biləyə, mavi isə əks tərəfdəki biləyimizə bağlanır.

Öyrədən:

“Uşaqlar, baxın, mən sizə bu gün iki rəngi tanıdacağam: mavi və qırmızı. Gəlin məşq edək, görək siz bu rəngləri xatirinizdə saxlaya bilərsinizmi? Mən qırmızı deyəndə siz də qırmızı ip bağlanan əlinizi qaldırmalısınız. Əgər səhv əlinizi qaldırırsanız, siz dairədə əyləşəcəksiniz və biz oyunu qalan iştirakçılarla davam edəcəyik.

Başladıq! Bir əlini qaldır, indi isə digər əlini, hər ikisini qaldır, hər iki əlini aşağı endir, indi isə qırmızı ip olan əlini qaldır”.

Öyrədən səhv əlini qaldıran uşaqları müəyyən edir. Oyun davam edir.

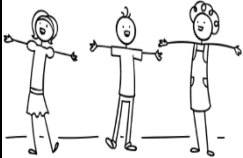
Riyaziyyat: “Bir və çox”

Məqsəd: *Bir rəqəminin auditorial (eşidərək), vizual (görünüş) və kinestetik (toxunaraq, sayıb əşyaları ayıraraq) tanıtmaq.*

Vəsaitlər: Say çöpləri və ya konstruktorlar, iştirakçı sayı qədər qırmızı və göy kağız zolaqları.

Qeyd: Öyrədən “Əlavə 3 A” də verilən rəqəmlər təsvir edilən rəqəmlərdən də istifadə edə bilər.

Hissə 1. Bir rəqəminin auditorial (eşidərək) biliyini təmin edən tapşırıqlar.

Oyun 1.

Öyrədən uşaqlara kiçik hekayə danışaraq sinifdə addımlayır, qaçır, yerdə iməkləyir. Hər hərəkətin arasında sinifdən bir nəfər bir dəfə dələ kimi hoppandır.

Öyrədən: “Uşaqlar biz meşədə gəzirik, tik-tok, tik-tok, dayanın! Dələni gördünüz? O bir dəfə hoppandı... Gəlin onu qorxutmayaq, iməkləyək. Tik-tok, tik-tok, dayanın! Dələni gördünüz? O bir dəfə hoppandı...”

Öyrədən “dələ bir dəfə hoppandı” ifadəsini işlədəndə dələ obrazında olan uşaq bir dəfə hoppanmalıdır.

Hissə 2. Praktiki tapşırıqlar.

Kinestetik (toxunaraq, sayıb əşyaları ayıraraq) və auditorial (eşidərək) biliyi təmin edən praktiki tapşırıq.

Öyrədən:

“Uşaqlar, qutunuzdakı say çöplərindən birini götürün.

Ayxan neçə çöp götürdü? Bəs Leyla?

Qutuda neçə çöp qaldı? (*çox*)

- Uşaqlar, hamımızın ürəyi var. Ürəyimiz işləyəndə “tup-tup-tup” səs çıxarır. Hiss etmək istəyirsiniz bunu?

(*Öyrədən hər uşağın qırmızı ip bağlanan əlini ürəyinin üstünə qoyub, döyüntüləri hiss etməyə kömək edir.*)

- Uşaqlar, qırmızı ip bağlanan tərəfdə sizin ürəyiniz var, mavi ip isə əks tərəfdədir.

- İndi götürdüyünüz çöpü qutuya qoyun və *qırmızı ip bağlanan* əlinizi qaldırın.
- Mavi ip bağlanan əlinizi göy zolağın üstünə, *qırmızı ip bağlanan* əlinizi qırmızı zolağın üstünə qoyun.
- Göy zolaq sizin ürəyinizin olmadığı yerdə - mavi ip bağlanan hissədə, qırmızı zolaq isə *qırmızı ip bağlanan*, ürəyiniz olan hissədədir.
- Göy zolağın üstünə bir say çöpü qoyun; qırmızı zolağın üstünə çoxlu say çöpü qoyun.

İş prosesində öyrədən çətinlik çəkənlərə kömək edir. Uşaqlar say çöplərini qoyanda öyrədən 3-4 uşaqdan neçə çöpü göy zolağa, neçə çöpü qırmızı zolağa qoyduqlarını soruşur. Sualları əvvəl ayrı-ayrı verilir, sonra uşaqdan bir dəfəyə hər zolağın üstündə neçə çöpün olduğu soruşulur. Əgər uşaqlar cavab verməyə çətinlik çəkərlərsə, cavab nümunəsi verilir.

Uşaqlara zolaqların yerlərini dəyişmək təklif olunur. Bu dəfə qırmızı zolağa bir say çöpü, göy zolağa çoxlu say çöpü qoymaq tələb olunur.

Zolaqlar yerində qalmaqla çöplərin yeri dəyişilir: göy zolağa bir çöp, qırmızı zolağa isə çoxlu çöp qoymaq təklif olunur.

Hissə 3. Bir rəqəminin vizual tanınmasını təmin edən praktik tapşırıq.

Vəsait: Balaca 3 ədəd maşın. “*Əlavə 3 (B)*”- də verilən “1” rəqəmi öyrədən tərəfindən öncədən kəsilir və döşəməyə yerləşdirilir.

Öyrədən:

“*Uşaqlar, biz bayaqdan saydığımız və qırmızı zolaqda qoyduğumuz “1” sayı budur. Gəlin onun formasını bu maşınlar vasitəsi ilə çəkək. Öyrədən maşını “Əlavə 2 B” də qeyd edilən nöqtəyə yerləşdirir və “1” indeksinin traktoriyası üzrə hərəkət etdirir. Mən çıxıram yüksək dağa, sonra düşürəm dəərə aşağı”.*

Öyrədən bu tapşırığı uşaqlarla edir.

Qeyd: Nümunədə 4 ədəd “bir” indeksi verilib. Gərəkli olduğu təqdirdə öyrədən hər bir uşaq üçün nümunə çıxara bilər.

Uğur göstəricisi: Bir rəqəminin auditorial (eşidərək), vizual (görünüş) və kinestetik (toxunaraq, sayıb əşyaları ayıraraq) tanıyır.

Fiziki hərəkətlər:

Məqsəd: *İstiqaməti təyin etmək, siqnala görə hərəkət etmək və dörd ayaq üstə tapşırıq yerinə yetirmək bacarığını inkişaf etdirmək.*

1-ci hissə: *Dairə boyu yerləş və qaçış.*

Kubiklər dairəyə düzülür. Uşaqlar bir cərgə ilə kubiklər ətrafında əvvəl yeriyirlər, sonra yavaş qaçırlar. Hərəkətlər növbələnir. Əks istiqamətdə eyni ardıcılıqla hərəkətlər təkrar olunur. Tapşırıq yerləş ilə bitir.

2-ci hissə: Kubiklərlə ümuminkişaf təlimləri.

1. Ayaqlar bir pəncə enində aralı, hər iki əldə kubik, əllər aşağıda. Kubikləri yanlara, sonra yuxarı qaldırmaq; aşağı salmaq; ilkin vəziyyətə qayıtmaq (4-5 dəfə).
2. Ayaqlar azca aralı, kubiklər hər iki əldə çiyinlərdə. Oturub kubiklərlə döşəməyə toxunmaq. Qalxmaq, əvvəlki vəziyyətə qayıtmaq (5-6 dəfə).
3. Oturub ayaqları çarpazlaşdırmaq, kubiklər hər iki əldə – dizlərin üstündə. Sağa doğru əyilib, kubiki mümkün qədər uzağa qoymaq; dikəlmək, ilkin vəziyyətə qayıtmaq. Eyni hərəkət sol tərəfə təkrar olunur. (hər tərəfə 2-3 dəfə)
4. Kubiklərin önündə dayanmaq, əllər sərbəst. Kubiklər ətrafında iki ayaq üstündə qısa fasilə ilə hər iki tərəfə tullanmaq (hər tərəfə 2-3 dəfə).

3-cü hissə: “*Böcəklər*” kimi sürünmək

Öyrədən iki stul (yaxud stol) qoyur və ayaqlarına döşəmədən 50 sm hündürlükdə ip bağlayır. İpin bir tərəfindən 2 metr uzaqlıqda 2 metallofon qoyulur. Əks tərəfdə başlanğıc nöqtəni göstərmək üçün qısa ip qoyulur. Uşaqlar dörd ayaq üstündə, “böcək” kimi iməkləyərək ipə toxunmamaq şərti ilə altından keçir, metallofona çatıb ifa edir, ayağa qalxıb geri qayıdırlar.

Uşaq sayı çoxdursa hərəkət yarımqruplarda yerinə yetirilə bilər.

Uğur göstəricisi: *Müxtəlif istiqamətlərdə müxtəlif üsullarla qaçır (düz, ziq-zaq xətt üzrə və s.).*

Hərəkətli oyun: “Göbələk yığımı”

Öyrədən uşaqlara göbələk haqqında danışır və onlara suallar verir. Göbələk harada bitir? Forması necə olur? Onu yığmaq istəsək, nəyə yığaq? və s.

Öyrədən: “*Bəli, uşaqlar. Göbələyi səbətə yığmaq lazımdır. Amma bizim səbətimiz yoxdur. Gəlin, ətəyimizə yığaq göbələkləri. Öyrədən nümunəni göstərir və uşaqlar musiqi sədaları altında göbələkləri yığır.Ü*

Qeyd: Öyrədən kağızları yumrulayıp, sinfə səpələmə səpir. Kağızlar sinifdəki göbələkləri əvəz edir. Öyrədən

göbələk rəsmləri də hazırlaya, bu rəsmləri sinfin müxtəlif tərəflərinə yapışdırıla bilər.

Sərbəst fəaliyyət: *Grup oyunları*

Son toplantı:

Öyrədən:

“*Uşaqlar, kimə məşğələmiz maraqlı oldusa, bir əlini qaldırsın.*

Kim maşın oyununu sevdisə, mavi ip bağlanan əlini qaldırsın!”

Səhər toplantısı:

- **Salamlaşma**

Öyrədən və uşaqlar dairədə əl-ələ dayanıblar. Əllərini buraxmadan hər kəs sağ tərəfindəki yoldaşı ilə müxtəlif ifadələrlə salamlayıb (məsələn: səni salamlayıram, səni görməyə şadam və s.).

Öyrədən davamiyyəti yoxlayır.

- **Təqvimlə iş**

Məqsəd: *payız fəslində müşahidə edilən hava durumu ilə uşaqları tanış etmək - buludlu hava.*

“Bulud” oyunu

Uşaqlar dairəyə düzülüblər.

Öyrədən:

“Uşaqlar, gəlin indi bir musiqi parçasını dinləyək (mən indi sizin üçün bir musiqi parçası qoyacağam). Musiqi başlayanda otağımızda “buludlar uçacaq”. Bu buludlar siz olacaqsınız. Sınıfimizdə sərbəst hərəkət edə bilərsiniz. Mahnı dayananda isə siz döşəkçələrdə əyləşəcəksiniz”.

Uğur göstəricisi: *payız fəslində müşahidə edilən hava durumunu bilir.*

- **Mövzuya giriş**

Öyrədən:

“Uşaqlar, dünən evə qayıdarkən yolda payız fəslə ilə bağlı nələri müşahidə etdiniz?”

Nitq inkişafı: Payız

Məqsəd: *payız fəslə və bu mövsümdə baş verən təbiət hadisələri haqqında uşaqların biliklərinin sistemləşdirilməsi.*

(Əlavə 1)

Hissə 1. Müzakirə.

Öyrədən:

- “İndi ilin hansı fəslidir?”

Siz dediniz ki, indi payızdır. Bu fəslə hansı əlamətlərindən tanıdınız? (*Hava soyuyub, insanlar isti geyinir, tez-tez yağış yağır, günlər qısalır, gecələr uzanır, ağacların yarpaqları saralır və tökülür, tez-tez soyuq külək əsir*)

Uşaqlar, siz dediniz ki, ağacların yarpaqları saralır və tökülür. Bu təbiət hadisəsi necə adlanır? (*Xəzan*)

Yarpaqlar necə tökülür, necə uçurlar? Onları nəyə bənzətmək olar? (*Yarpaqlar sakit, kəpənəklər kimi aramla uçurlar; təyyarələrə, vertolyotlara, paraşütlərə oxşayırlar*)

Hissə 2. Oyun. “Sehirli top”

Öyrədən: Mən topu kimə atsam, o mənim sualıma cavab verəcək.

- Yarpaqlar payızda necə olur? (*Yarpaqlar payızda saralır və tökülür*)
- Payız fəslində yağışlar necə yağır? (*Payızda çiskin yağış yağır.*)
- Payız fəslində ağaclar necə olur? (*Ağaclar payızda yarpaqlarını tökürlər*)
- İnsanlar payızda necə geyinirlər? (*İsti geyinirlər*)
- İlin payız fəslini necə adlandırmaq olar? (*Qızıl, bərəkətli*)

Hissə 3. Payız ayları:

(Əlavə 3)

- Payız fəslə hansı aydan başlayır? (sentyabr)
- Payızın ikinci ayı necə adlanır? (oktyabr)
- Payızın sonuncu ayı necə adlanır? (noyabr)
- Gəlin, payız fəslinin aylarını yenidən sayaq. (*uşaqlar payız aylarını sayırlar*)

Uğur göstəricisi: *payız fəslə və bu mövsümdə baş verən təbiət hadisələri haqqında məlumatı var.*

Hərəkətli oyun: “Günəş və yağış”

Öyrədən:

“Uşaqlar, deyəsən, bizim sinfimizə də yağış yağacaq. Diqqətli olun, mən “Günəş” deyəndə siz gəzməli, qaçmalı, oynamalısınız. Mən “Yağış” deyəndə siz gəlib mənim çətirim altına gizlənməlisiniz”

Öyrədən qollarını yanlara açır - bu onun çətiri olur. **Hərəkətli oyun: “Günəş və yağış”**

Rəsm: “Yağış”

Məqsəd: *qısa cizgilər, xəttlər və nöqtələrlə yağışı təsvir etməyi öyrətmək.*

Öyrədən:

“Uşaqlar, mən indi payız fəslinin əlamətləri ilə bağlı tapmacalar deyəcəyəm. Tapın görün cavablarınızı.

- Əl ilə tutmaq olmaz,
Göz ilə görmək olmaz.
(Külək)
Ayağı yoxdur qaçır,
Qanadı yoxdur uçur.
(Bulud)
- Göydən gələ-gələ,
Düşür gilə-gilə,
Bunun adı nədir?
Gərək, hamı bilə.
(Yağış)

Afərin sizə, uşaqlar! Gəlin indi sonuncu tapmacamızın cavabını, yağışı dəftərimizdə çəkək. Baxım görüm hamı qələmi düzgün tutub? ”

Öyrədən yağışı təsvir etməyin bir neçə üsulunu (qısa xəttlərlə, nöqtələrlə, qırıq cizgilərlə) nümayiş etdirir. Uşaqlar bu nümunə əsasında yağış, böyük yaşlı uşaqlar isə bulud da çəkirlər.

Uğur göstəricisi: qısa cizgilər, xəttlər və nöqtələr çəkə bilir.

Sərbəst fəaliyyət: “Ən diqqətli” oyunu

Uşaqlar yarımdairədə düzülür. Bir nəfər aparıcı təyin edirlər. Aparıcı oyun iştirakçılarının düzülüş sırasını yadında saxlamalıdır. Aparıcı üzünü çevirir. Bu zaman 2-3 oyunçu yerlərini dəyişir. Aparıcı geri çevrilib dostlarının hansı ardıcılıqda dayandıqlarını deməlidir. Aparıcının yerində bütün oyunçular olmalıdırlar. Səhv etməyənlər qalib olurlar.

Son toplantı:

Öyrədən:

“Bu gün sizinlə nə barədə danışdıq? Uşaqlar, dərs kimə maraqlı oldusa, 1 dəfə əl çalsın. Məşğələdə ən çox nə xoşunuza gəldi? Fikrini bildirmək istəyən bir əlini qaldırsın”.

Səhər toplantısı:

- **Salamlaşma**

Öyrədən uşaqlara bir-birlərini əl sıxmaqla salamlamağı təklif edir.

- **Təqvimlə iş**

Həftə ərzində təqvim ilə bağlı biliklərin möhkəmlənməsi, davamiyyətin yoxlanması.

- **Mövzuya giriş**

Barmaq oyunu: “Payız” şeiri (Abdulla Şaiq)

Payız olur, əsir soyuq küləklər, (Əlləri havada yelləmək)

Solur dağda, çöldə əlvan çiçəklər.

Gecələr uzanır, günlər qısalmır, (Əllər yanlara açılır, sonra əksinə - birləşdirilir)

Göy üzünü qara buludlar alır.

Öyrədən: “Uşaqlar, rəsmdə gördüyünüz fəsil payız fəslidir.”

Uğur göstəricisi: Payızın xüsusiyyətlərini təsvir edə bilir. 4 mısralı şeiri əzbər deyə bilir.

Məntiq: İş dəftərində tapşırıqlar.

Məqsəd: həftənin mövzularını möhkəmləndirmək, məntiqi düşüncəni və kiçik motorikanı inkişaf etdirmək.

Fiziki hərəkətlər:

Məqsəd: tullanarkən yarıbükülü ayaqlar üzərinə düşməyi və topu çevik itələməyi məşq etmək.

1-ci hissə. Dairə boyunca gəzmək və qaçmaq.

Uşaqlar dairəyə düzülüblər. Saat əqrəbi istiqamətində dairə üzrə hərəkətə başlayırlar. Dairənin yarısını gəzərək, digər yarısını isə qaçaraq bitirirlər. Növbəti dəfə eyni qayda ilə əks istiqamətdə hərəkət edirlər.

2-ci hissə. Ümuminkişaf hərəkətləri.

1. Ayaqlar bir pəncə enində aralı, əllər yanlarda. Əlləri qaldırmaq, ilkin vəziyyətə qayıtmaq (4-5 dəfə).

2. Ayaqlar bir pəncə enində aralı, əllər arxada. Oturmaq, əlləri irəli uzatmaq, ilkin vəziyyətə qayıtmaq.

3. Ayaqlar çiyin bərabərində aralı, əllər bəldə. Sağa və sola əyilmə, ilkin vəziyyətə qayıtmaq (hər tərəfə 3 dəfə).

4. Arxası üstə uzanmaq, əllər yanlarda. Növbəli sağ və sol ayağı qaldırmaq, aşağı salmaq, ilkin vəziyyətə qayıtmaq (4-6 dəfə).

5. Ayaqlar bir az aralı, əllər bəldə. Öyrədənin göstərişinə uyğun iki ayaq üstə tullanmaq.

3-cü hissə. Əsas hərəkət növləri.

- **İp üzərindən tullanmaq.**

Uşaqlar ipin qarşısında dururlar.

Öyrədən tapşırığı izah edir:

“Uşaqlar, ayaqlar bir az aralı, dizlər yarıbükülü vəziyyətdə ipin üzərindən tullanıb dovşan kimi yarıbükülmüş ayaqlar üstə enməlisiniz. Tapşırığı “Tullandıq” göstərişi ilə yerinə yetirirsiniz.” Hərəkət eyni qaydada bir neçə dəfə təkrarlanır.

- **Top diyirlətmək.**

Öyrədən uşaqları iki qrupa ayırır və hər uşağa top (böyük diametrlili) götürməyi təklif edir. Hər iki qrup 2,5 m məsafədə qarşı-qarşıya oturur, ayaqlar aralı. Uşaqlar öyrədənin siqnalı ilə topu bir-birinə bir neçə dəfə diyirlədirlər.

Uğur göstəricisi: tullanarkən yarıbükülü ayaqlar üzərinə düşməyi və topu çevik itələməyi bacarır.

Hərəkətli oyun: “Göbələk yığımı”

Öyrədən uşaqlara göbələk haqqında danışır və onlara suallar verir. Göbələk harada bitir? Forması necə olur? Onu yığmaq istəsək, nəyə yığaq? və s.

Öyrədən: “Bəli, uşaqlar. Göbələyi səbətə yığmaq lazımdır. Amma bizim səbətimiz yoxdur. Gəlin, atəyimizə yığaq göbələkləri. Öyrədən nümunəni göstərir və uşaqlar musiqi sədaları altında göbələkləri yığır.

Qeyd: Öyrədən kağızları yumrulayır, sinfə səpir. Kağızlar sinfdəki göbələkləri əvəz edir. Öyrədən göbələk rəsmləri də hazırlaya, bu rəsmləri sinfin müxtəlif hissələrinə yapışdırma bilər.

Sərbəst fəaliyyət: Stolüstü qrup oyunları**Son toplantı:**

Öyrədən:

“Uşaqlar, bu həftə hər biriniz çox çalışmışınız. İstirahət günlərinizi necə keçirəcəksiniz? Sizə xoş istirahət arzu edirəm.”

Səhər toplantısı:

- **Salamlaşma**

Öyrədən:

“Salam, uşaqlar. Gəlin dairədə oturaq və bir-birimizin gözlərinə baxaraq salamləşaq; indi isə bir-birimizə gülümsəyərək salamləşaq”.

Öyrədən davamiyyəti yoxlayır.

- **Təqvimlə iş**

Məqsəd: Payız fəslinə aid ayları öyrətmək.

Öyrədən müzakirə lövhəsindən üç ədəd rəsm asır (Əlavə 4). 1-ci rəsmdə sentyabr ayı (hava soyuq, buludlu, yağışlı təsvir edilməlidir). 2-ci rəsmdə - oktyabr (yarpaqların tökülmə prosesi və buludlu hava təsvir olunmalıdır). 3-cü noyabr (rəsmdə ağaclar çılpaq, yarpaqlar yerdə təsvir edilməlidir). Öyrədən dünən müzakirə lövhəsinə yapışdırdığı rəsmi yerinə bu üç rəsmi yapışdırır və onları ayların adı ilə adlandırır.

Öyrədən: “Uşaqlar, indi isə bu adları əl çalaraq öyrənəcəyik”.

Uğur göstəricisi: Payız fəslinə aid ayları bilir. Əl çalır, ritmə uyğun hərəkət edir.

- **Mövzuya giriş**

Barmaq oyunu: *Tapmaca*

Yağış yağanda, (Barmaqları tez-tez aşağı-yuxarı tərptmək.)

Çimər, yuyunur.

Yazda geyinər, (Barmaqlar qatlanır.)

Qışda soyunur. (Barmaqlar açılır.)

(Ağac)

Ətraf ələmlə tanışlıq: *Ağaclar haqqında nə bilirik?*

Məqsəd: Ağacları xarakterik xüsusiyyətlərinə (xarici görünüşü, yarpaqların quruluşu) görə fərqləndirməyi öyrətmək.

Vəsaitlər: Ağac şəkilləri. (Əlavə 5 (A))

Hissə 1. Əqli hücum.

Öyrədən ağacların təsviri olduğu şəkillərə baxmağı təklif edir.

Öyrədən:

“Uşaqlar, məlumatınız olsun ki, ağaclar yarpaqlarının quruluşuna görə enliyarpaqlı və iynəyarpaqlı olurlar. Enliyarpaqlı ağacların yarpaqları, iynəyarpaqlı ağacların isə iynələri olur.

Qışda enliyarpaqlı ağaclar yarpaqlarını tökürlər. Yadınızdadır biz payız fəslindən bəhs edərkən bu prosesi necə adlandırmışdıq? (Xəzan)

İynəyarpaqlı ağaclar isə iynələrini qoruyub saxlayırlar. Onlar heç vaxt çılpaq olmur. Biz qışda Yeni ili qarşılamaq üçün hansı iynəyarpaqlı ağacı bəzəyirik? (*Küknar, şam*)

Hissə 2. Praktiki tapşırıq.

Öyrədən hər bir uşağa A5 ölçülü kağız parçası verir.

Öyrədən:

- İndi öz həyətinizi, bağınızı fikirləşin
- Orada ağaclar bitir?
- Mənim sizə verdiyim kağız parçasında o fikrinizə gələn ağacı çəkin!
- Bu ağac harada bitir? (Həyətdə, meşədə, bağda, parkda)

Qeyd: Uşaqlar çəkdiyi ağac barəsində məlumat verməlidir. Məsələn: Yarpaqları yaşıldır və s.

Hissə 3. Oyun.

Külək üzümüzə əsdi. (Əllərlə üzü yelləmək.)

Ağac yellənir. (Əllər havada yellənir.)

Külək səngiyir. (Tədricən oturmaq.)

Ağacımız isə çox-çox hündürdür. (Qalxıb, ayaq barmaqları üstündə yuxarı dartınmaq.)

“Uşaqlar, yarpaqların hərəkətini hansı sözlərlə ifadə edə bilərik? (Öyrədən cavab verməyə kömək edir.)

Yarpaqlar sarılır, tökülür, solur və xışıldayırlar.

Bəs ağacların hərəkətini necə ifadə edə bilərik? (Öyrədən cavab verməyə kömək edir)

Ağaclar yellənir, dayanır, səs edir və bitirlər”.

Afərin, uşaqlar! Gəlin indi bu yarpaq şəkillərinə (əsl yarpaqlara) baxaq və onların hansı ağaca aid olduğunu müəyyən edək.

Hissə 4. Müzakirə

Uşaqlar, ağaclar bir neçə hissədən ibarətdir. (*Öyrədən şəkil, yaxud video vasitəsilə göstərərək izah edir.*)

Baxın, ağacların kökü, gövdəsi, budaqları və yarpaqları olur. Bu hissələr hər ağacda fərqli olur. Gəlin bu şəkillərdəki ağaclara baxaq və bu fərqi sezməyə çalışaq.

- Bu tozağacıdır. Onun nazik, dik, ağ gövdəsi var; yarpaqları isə dairəvi formada olur.
- Küknaının qalın, qamətli, qəhvəyi gövdəsi var; yarpaqların yerinə iynələri və qozaları var.
- Quşarmudunun nazik, dik, qəhvəyi rəngli gövdəsi var; hündür ağacdır; cüt-cüt yerləşən oval formalı yarpaqları var; qırmızı giləmeyvələri olur.
- Qovağın hündür, boz rəngli gövdəsi var; yarpaqları oval formalı olur; tumurcuqları yapışqandır.
- Palıdın güclü gövdəsi sıx və bərk qabıqla örtülüdür; yarpaqları ovaldır; qozaları var.
- Ağcaqayının gövdəsi tünd boz, yarpağı ulduz şəkillidir.
- Daha hansı ağacları tanıyırsınız? (*uşaqların cavabları*) ”

Uğur göstəricisi: *Ağacları haqqında biliklərə malikdir. Ağacların payızda yarpağının töküldüyünü, müxtəlif ağacların yarpaqlarının quruluşu haqqında məlumatı var. Ağacların adını bilir.*

Hərəkətli oyun: “Yarpaqlar”

Məqsəd: ətrafdakılara toxunmadan səpələng qaçmağı və yeriməyi, siqnala əsasən çevik hərəkət etməyi məşq etmək.

Uşaqlar “İynəyarpaqlılar” və “Enliyarpaqlılar” qruplarına bölünürlər. Bütün uşaqlar otağın küncələrində yerləşdirilmiş stul və ya döşəkçələrin üstündə oturlar. Öyrədənin “İynəyarpaqlılar” siqnalı ilə bu qrupa aid olan uşaqlar ayağa qalxıb əllərini başları üzərində dik tutaraq otaqda səpələng qaçırlar. Öyrədənin “Enliyarpaqlılar” siqnalı ilə “İynəyarpaqlılar” öz yerlərinə qayıdır, eyni zamanda digər qrupun üzvləri qolları yanlara açılmış şəkildə otaqda səpələng qaçmağa başlayırlar. Qrupların növbələşməsi bir neçə dəfə təkrar edilir.

Öyrədən uşaqların siqnala görə hərəkət etmələrinə nəzarət edir.

Yapma: “Ağac” (kollektiv iş)

Məqsəd: *ovucların irəli-geri hərəkəti ilə plastilindən müxtəlif ölçüdə uzunsov formalar düzəltməyi öyrətmək.*

Öyrədən:

“Uşaqlar, gəlin şəkildə (pəncərədən) ağaca baxaq və gəzintidə gördüyümüz ağacları xatırlayaq. Ağaclar böyükdür, hündürdür. Onların böyük və kiçik budaqları olan gövdələri var. Budaqlardan yarpaqlar çıxır.

Bugün biz sizinlə ağac hazırlayacağıq. Mən gövdəsini siz isə budaq və yarpaqlarını hazırlayacağıq. İşə başlamazdan əvvəl gəlin plastilinlə iş qaydalarını təkrar edək. Kim mənim yadıma sala bilər? (*uşaqların cavabı*)

Əvvəl biz qəhvəyi plastilindən nazik, uzunsov formada budaqları hazırlayacağıq. Budaqlarımız müxtəlif uzunluqda olacaqlar. Budaqları mənim hazırladığım qalın gövdəyə birləşdirəcəyik.

Afərin, budaqları düzəlttik. Ağacda daha nə çatmır? Doğrudur, yarpaqlar. Yarpaqlar üçün bizə hansı plastilin lazımdır? (*Yaşıl*)

Plastilindən kiçik hissələr qopardırıq, yayırıq və yastılayırıq. Düzəltdiyimiz yarpaqları budaqlara birləşdiririk.

Budur bizim necə gözəl ağacımız var. ”

Sərbəst fəaliyyət: Qrup oyunları

Son toplantı:

Öyrədən:

- “Uşaqlar, biz bu gün hansı ağaclar haqqında danışdıq? (*Uşaqların cavabı*)
- Ağaclar haqqında yeni nə öyrəndiniz? (*Uşaqların cavabı*)

Siz bu gün çox diqqətli idiniz, afərin.”

Səhər toplantısı:

- **Salamlaşma**

Uşaqlar dairədə düzülüblər. Dairənin ortasında bir döşəkə var. Növbə ilə hər uşaq onun üstünə çıxıb özünü təqdim edir, yoldaşlarını salamlayır. Öyrədən davamiyyəti bu oyun ilə yoxlayır.

- **Təqvimlə iş**

Məqsəd: Payız fəslinə aid ayları öyrətmək.

Öyrədən bir gün öncə müzakirə lövhəsindən asdığı rəsmi (Əlavə 4) hansı aylara aid olduğunu təkrar edir (1-ci rəsmdə sentyabr ayı (hava soyuq, buludlu, yağışlı təsvir edilir, küçədə hər kəs çətir ilə gəzir). 2-ci rəsmdə-Oktyabr (yarpaqların tökülmə prosesi və buludlu hava təsvir olunmalıdır). 3-cü noyabr (rəsmdə ağaclar çılpaq, yarpaqlar yerdə təsvir edilməlidir)). Daha sonra öyrədən həmin rəsmləri qarışdırır və döşəmə qoyur.

Öyrədən: “Uşaqlar bu rəsmlərə diqqətlə baxın! Mən sizə təsvir etdiyim rəsmi tapmağınızı istəyəcəm”.

“Hava yağışlıdır, insanlar çətir ilə gəzir. Bu hansı rəsmdir? Afərin uşaqlar bu rəsmdə təsvir olunan ay isə sentyabrdir.”

Öyrədən sıra ilə digər ayları da uşaqlardan soruşur.

Uğur göstəricisi: Payız fəslinə aid ayları bilir.

- **Mövzuya giriş**

Öyrədən öncədən hər uşaq sayı üçün hazırladığı sarı dairə və yaşıl dördbucaqlıları (diametri 5sm) uşaqlara paylayır. Hər bir uşaq öz dostunu seçir və onun ilə üz-bə-üz dayanır.

Öyrədən:

“Uşaqlar baxın sizin əlinizdə olan dairənin rəngi sarıdır, kvadratın rəngi isə yaşıl. İndi mənim komandam ilə siz bir biriniz ilə bu fiqurları dəyişəcəksizni..

- Sarı dairələri dəyişin.
- Yaşıl kvadrları dəyişin.
- Hər iki fiquru eyni anda dəyişin
- Hər kəs əlində olan sarı fiquru qaldırsın
- Hər kəs yaşıl fiquru qaldırsın
- Dairə nə rəngdədir?
- Kvadrat nə rəngdədir?

Afərin uşaqlar. İndi isə gəlin dərsimizə başlayaq. Bu gün biz iki rəqəmini öyrənəcəyik.

Riyaziyyat: Əşyaların xüsusiyyətləri. 2 dairəsində say.

Məqsəd: İki rəqəminin auditorial (eşidərək), vizual (görünüş) və kinestetik (toxunaraq, sayıb əşyaları ayıraraq) tanımaq. İki dairəsində saymağı öyrətmək.

Vəsaitlər: hər uşağa 2 ədəd rəngli, müxtəlif ölçülü dairə, 2 oyuncuq pişik (yaxud digər heyvan), 2 qutu, 4 balıq.

Qeyd: Öyrədən “Əlavə 3 A” də verilən rəqəmlər təsvir edilən rəqəmlərdən də istifadə edə bilər

Hissə 1. İki rəqəminin auditorial (eşidərək) biliyini təmin edən tapşırıqlar

Öyrədən:

“Uşaqlar, indi ilin hansı fəslidir? (payız) Bəs payız necə olur? (qızılı, sarı, gözəl)

- Xahiş edirəm bir əlinizə bir yaşıl, digər əlinizə isə bir sarı dairə alın. Hər əldə eyni sayda, bərabər sayda dairə var-yəni bir ədəd.
- Bəs əllərimizdə cəmi neçə dairə var? (iki)
- Dairənin birini arxanızda gizlədin. Neçəsi qaldı? (bir)
- Dairələr yenidən göründü. İndi nə qədər oldu (iki)
- Lalənin neçə dairəsi var? (iki) Bəs Mahmudun? (iki)
- Kimdə sarı dairə varsa onu yuxarı qaldırsın.
- Kimdə yaşıl dairə varsa onu yuxarı qaldırsın. Afərin!

Hissə 2. Kinestetik (toxunaraq, sayıb əşyaları ayıraraq) və auditorial (eşidərək) biliyi təmin edən praktik tapşırıq.

Uşaqlar, bir baxın bu qutulara, nəyə pişiklər üçün pay göndərib. Qutuların birinin üzərində 1, digərinin üzərində 2 rəqəmi var. İçində görün nə var?! Bir qutuda 1 balıq, digər qutuda 2 balıq.

- Pişik balalarından biri ağlayır. Niyə? Deyəsən, onun payına bir balıq düşdüyü üçün məyusdur.
- Necə edək ki, hər iki pişikdə balıqların sayı bərabər olsun? (Bir balıq əlavə edək)
- İndi bərabərdir? Sayaq. Bəli, bir pişikdə 2 balıq, digər pişikdə də 2 balıq - hər iki pişikdə balıqların sayı bərabərdir.”

Böyük yaşlı uşaqlara qutunun üzərindəki rəqəmlər göstərilir və onları adlandırmaq xahiş olunur.

Öyrədən döşəməyə müxtəlif əşyalar yerləşdirir. Hər döşəməyə yerləşdirilən əşyanın sayı bir və ya iki olmalıdır. Məs.: İki portağal, iki qaşiq, bir kitab.

Öyrədən: “Uşaqlar, hansı əşyanın dostu var? Bəs hansı əşya təkdir. Gəlin bu əşyaları sayaq. Bir, bir-iki, bir-iki.

Hissə 3. İki rəqəminin vizual tanınmasını təmin edən praktik tapşırıq.

Vəsait: Əlavə 3 B-də verilən 2 rəqəmi öyrədən tərəfindən öncədən kəsilib və döşəməyə yerləşdirilir.

Öyrədən:

“Uşaqlar! Biz bayaqdan saydığımız iki rəqəmi budur. Gəlin onun formasını bu barmağımızın köməyi ilə çəkək. Öyrədən barmağını “Əlavə 3 (B)”- də qeyd edilən nöqtəyə yerləşdirir və 2 indeksinin traktoriyası üzrə hərəkət etdirir.

Öyrədən bu tapşırığı uşaqlar ilə edir.

Qeyd: Nümunədə 4 ədəd iki indeks verilib. Gərəkli olduğu təqdirdə öyrədən hər bir uşaq üçün nümunə çıxara bilər.

Uğur göstəricisi: əşyaların əlamətlərini müəyyən edib müqayisə etmək bacarır. İki dairəsində saymağı bilir.

Fiziki hərəkətlər:

Məqsəd: signal ilə yerləş, qaçış və dayanmağı məşq etdirmək; top ilə oyun vasitəsilə çevikliyi inkişaf etdirmək.

1-ci hissə: Otaqda cərgə ilə və səpələng yerləş.

Öyrədənin “quşlar” signalı ilə əlləri qanadlar kimi yelləyərək qaçmaq; adi addıma keçmək.

Öyrədənin “dovşan” signalı ilə iki ayaq üstə tullanmaq.

Hərəkətlər təkrarlanır.

2-ci hissə: Toplarla ümuminkişaf hərəkətləri.

1. Ayaqlar bir pəncə enində aralı, qollar dirsəkdən bükülüb, top əldə-sinə səviyyəsində. Qolları açaraq topu qaldırmaq, topu aşağı salmaq, ilkin vəziyyətə qayıtmaq (4-5 dəfə).
2. Ayaqlar azca aralı, top aşağıda. Oturmaq, qollar bükülür- top sinə səviyyəsinə qalxır. Qalxmaq, ilkin vəziyyətə qayıtmaq (5 dəfə).
3. Sallağı oturmaq. Top yerdədir. Top bədən ətrafında hər iki tərəfə diyirlətmək (3 dəfə).

3-cü hissə: Əsas hərəkət növləri. Topun düz istiqamətdə diyirlənməsi.

“Cəld top” oyunu.

Uşaqlar, iplə işarələnmiş çıxış xəttində dayanırlar. Hər uşağın əlində top var, ayaqlar çiyin bərabərində aralı, qollar dirsəkdən bükülüb, top əldə-sinə səviyyəsində. Komanda ilə uşaqlar əyilirlər, və cəld hərəkətlə topu önə itələyir, sonra da onun arxasınca qaçırlar. Geri yeriyərək qayıdırlar (2-3 dəfə).

Əşyalar arasında onlara toxunmadan iməkləmək.

Döşəmədə bir-birindən 1,5 m aralı 2 sırada döşəkçələr, yaxud kubiklər düzülür (4-5 ədəd). Uşaqlar 2 cərgə ilə əşyalar arasında iməkləyirlər (“ilan kimi”). Ayağa qalxırlar və başlarının üstündə əl çalırırlar.

Uğur göstəricisi: signal ilə yeriyir, qaçır. Top ilə oyunda fəallıq nümayiş etdirir.

Hərəkətli oyun: “Yarpaqlar”

Məqsəd: ətrafdakılara toxunmadan səpələng qaçmağı və yeriməyi, signala əsasən çevik hərəkət etməyi məşq etmək.

Uşaqlar “İynəyarpaqlılar” və “Enliyarpaqlılar” qruplarına bölünürlər. Bütün uşaqlar otağın küncələrində yerləşdirilmiş stul və ya döşəkçələrin üstündə oturur. Öyrədənin “İynəyarpaqlılar” signalı ilə bu qrupa aid olan uşaqlar ayağa qalxıb əllərini başları üzərində dik tutaraq otaqda səpələng qaçırlar. Öyrədənin “Enliyarpaqlılar” signalı ilə “İynəyarpaqlılar” öz yerlərinə qayıdır, eyni zamanda digər qrupun üzvləri qolları yanlara açılmış şəkildə otaqda səpələng qaçmağa başlayırlar. Qrupların növbələşməsi bir neçə dəfə təkrar edilir.

Öyrədən uşaqların signala görə hərəkət etmələrinə nəzarət edir.

Sərbəst fəaliyyət: Uşaqların seçimi əsasında oyunlar.

Son toplantı:

Öyrədən:

“Hansı qoçaq tez deyər,

Söyləyin ay uşaqlar?

Xor-xor yatan pişiyin,

Neçə xumar gözü var?”

Afərin uşaqlar siz bu günkü dərsimizi yaxşı mənimsəmişsiniz. İndi isə evə getmək zamanıdır. Sizdən bir xahişim olacaq. Evə gedərkən yolda gördüyünüz, dostu, tayı olan bütün əşyaları saymağınızı istəyirəm. Məs: inəyin iki gözü var, cücənin iki ayağı.”

Səhər toplantısı:

- **Salamlama**

Öyrədən:

“Sabahımız xeyir! Mən adını çəkdiyim uşaq ayağa qalxacaq yerində dairə vurub əyləşəcək. Mən isə həmin uşağın rəsmi “Sinfimizdədir” lövhəsinə yapışdıracam.”

Öyrədən (davamiyyəti yoxlayıb bitirdikdən sonra):

“Bu gün kim gəlməyib?”

Bəs onun niyə gəlmədiyini kim bilir? ”

- **Təqvimlə iş**

Məqsəd: Payız fəslinə aid ayları öyrətmək.

Öyrədən 1-ci və 2-ci gün istifadə etdiyi rəsmləri uşaqlara göstərir və döşəməyə qoyur (1-ci rəsmdə sentyabr ayı (hava soyuq, buludlu, yağışlı təsvir edilməlidir). 2-ci rəsmdə - oktyabr (yarpaqların tökülmə prosesi və buludlu hava təsvir olunmalıdır). 3-cü noyabr (rəsmdə ağaclar çılpaq, yarpaqlar yerdə təsvir edilməlidir)). Uşaqlar dairədə oturub.

Öyrədən: “Uşaqlar, bu rəsmlərə diqqətlə baxın! Kim mənə sentyabr ayını təsvir edər? Bu rəsmlərdən hansında sentyabr ayı təsvir olunub?”

Öyrədən sıra ilə digər ayları da uşaqlardan soruşur.

Uğur göstəricisi: Payız fəslinə aid ayları bilir.

- **Mövzuya giriş**

Öyrədən Öyrədən vəsaiti kitabçasındakı “*Əlavə 5 (B)*”-də verilən yarpaqları öncədən kəsir. Uşaqlar özlərinə sinfin istənilən yerində dayanmağa bir yer seçir. Öyrədən kəsdiyi yarpaqları yuxarı doğru atır, yarpaqlar yerə kökülür.

Öyrədən:

“Uşaqlar baxın! Bizim sinfimizə də payız gəlib, yarpaqlar tökülüb, xəzana dönüb. Biz indi onları toplamalıyıq, lakin siz ancaq mən təsvir etdiyim yarpaqları toplayacaqsınız.”

Nitq inkişafı: *Ağaclar haqqında nə bilirik?*

Məqsəd: *Ağacların adlarını öyrənmək və hər bir ağacın yarpaqlarının formasını uşaqlara göstərmək.*

Qeyd: Oyun Steve Metzger “We’re Going on a Leaf Hunt” hekayəsindən götürülüb. (*Əlavə 5 (B)*)

Hissə 1. Giriş

Öyrədən:

“Uşaqlar, gəlin yola çıxaq, axşam düşmədən sinfimizə qayıdaq”.

“Biz gedirik yarpaq toplamağa, gedirik, gedirik (Öyrədən sinifdə gəzişir, uşaqlar öyrədənin hərəkətlərini təkrar edirlər). Oooooo, qarşımıza təpə çıxdı (öncədən kəsilən təpəciyi işarə edir), biz onun kənarı ilə gedə bilmərik, onun üzərindən keçməliyik. Keçirik, keçirik, keçdik... Gəldik.... Vəəə bir ağaca rast gəldik. Diqqətlə baxaq, bu, tozağacıdır. Onun nazik, dik, ağ gövdəsi var; yarpaqları isə dairəvi formada olur. Gəlin, tozağacının yarpaqlarını sinifdə tapaq. (Düz tapdınız. Afərin sizə!).

Hissə 2. Müzakirə.

Öyrədən:

“Uşaqlar, gəlin yolumuza davam edək!”

“Biz gedirik yarpaq toplamağa, gedirik, gedirik (Öyrədən sinifdə gəzişir, uşaqlar öyrədənin hərəkətlərini təkrar edir). Oooooo, qarşımıza meşə çıxdı (öncədən kəsilən təpəciyi işarə edir), biz onun kənarı ilə gedə bilmərik, onun içərisi ilə getməliyik. İçərisi ilə gedirik, gedirik, uşaqlar, biz meşədə azmamaq üçün bir-birimizdən tuta bilərik, bir-birimizə dəstək olaraq meşəni keçə bilərik... Gəldik.... Vəəə bir ağaca rast gəldik. Diqqətlə baxaq, bu, küknardır. Onun qalın, qamətli, qəhvəyi gövdəsi var; yarpaqların yerinə iynələri və qozaları var.. Gəlin küknarın qozalarını sinifdə tapaq. (Düz tapdınız. Afərin sizə!).

Hissə 3. Müqayisə.

Öyrədən: Uşaqlar, indi isə gəlin əyləşək və baxaq görək bu yarpaqlar nə ilə fərqlənir?

Qeyd: Öyrədən iki fərqli yarpaq götürür və uşaqlardan onları təsvir etməyi və fərqi tapmağı xahiş edir. Uşaqlar yarpaqların hansı ağaca aid olduğunu da tapmağa çalışırlar. Müzakirə bütün yarpaqlar bitənə qədər davam edir.

Uğur kriteriyası: *Ağacların adlarını öyrənmək və hər bir ağacın yarpaqlarının formasını uşaqlara göstərmək.*

Hərəkətli oyun: “Yarpaqlar”

Məqsəd: *Ətrafdakılara toxunmadan pərakəndə halda (səpələng) qaçmağı və yeriməyi, siqnala əsasən çevik hərəkət etməyi məşq etmək*

Uşaqlar “İynəyarpaqlılar” və “Enliyarpaqlılar” qruplarına bölünürlər. Bütün uşaqlar otağın küncələrində yerləşdirilmiş stul və ya döşəkçələrin üstündə oturur. Öyrədənin “İynəyarpaqlılar” siqnalı ilə bu qrupa aid olan uşaqlar ayağa qalxıb əllərini başları üzərində dik tutaraq otaqda pərakəndə halda (səpələng) qaçırırlar. Öyrədənin “Enliyarpaqlılar” siqnalı ilə

“İynəyarpaqlılar” öz yerlərinə qayıdır, eyni zamanda digər qrupun üzvləri qolları yanlara açılmış şəkildə otaqda səpələnq qaçmağa başlayırlar. Qrupların növbələşməsi bir neçə dəfə təkrar edilir.
Öyrədən uşaqların siqnala görə hərəkət etmələrinə nəzarət edir.

Rəsm “Rəngli yarpaqlar”

Məqsəd: Fırça ilə işləməyi öyrətmək

Vəsaitlər: fırça, boya, su ilə dolu stəkan, yarpaqların şəkli (öyrədən hər bir öyrənən üçün A4 kağızında müxtəlif formalı yarpaqlar çəkir), salfetlər.

Öyrədən:

“Uşaqlar, boyaların arasında qırmızı, sarı, yaşıl rəngi tapa bilərsiniz? (uşaqlar tapşırığı yerinə yetirirlər).

Bəli bu boya ilə yarpaqları rəngləyəcəyik. Ancaq barmaqlarımızla rəngləyə bilmərik axı, bizə köməkçi lazım olacaq.

Budur, bizim köməkçimiz bu fırça olacaq”.

Öyrədən fırça ilə işləmək qaydasını izah edir və uşaqlara iş prosesində nəzarət edir.

Öyrədən uşaqlara şəkli kontur daxilində rəngləməyi xatırladır. Kiçik yaşlı uşaqlara bununla bağlı kömək edir.

Uğur göstəricisi: fırça ilə işləməyi və kontur daxilində rəngləməyi bacarır.

Sərbəst fəaliyyət: Uşaqlar rənglədikləri yarpaqları kəsə bilirlər.

Son toplantı:

Öyrədən öncədən hazırladığı ağac gövdəsini divara yapışdırır (yarpaqsız).

Öyrədən:

“Uşaqlar, indi gəlin kəsdiyimiz yarpaqları bu ağaca yapışdıraraq. Bu ağac bizim qurupun birliyini, mehribanlığının rəmzi olacaq. Bu ağacın adı bizim ailə ağacımız olsun!”

Səhər toplantısı:

- **Salamlama**

Öyrədən:

“Sabahımız xeyir, uşaqlar!

İstirahət günlərinizi necə keçirəcəksiniz? ”

Uğur göstəricisi: 3-5 cümlə ilə baş vermiş və ya verəcəyi hadisə haqqında danışa bilir (məsələn, bazar günü evdə nə ilə məşğul olacağı ilə bağlı).

- **Təqvimlə iş**

Payız ayları. Biliklərin təkrarlanması. Öyrədən 1-ci, 2-ci, 3cü günlərdə oynanılan oyunları təkrar edə bilər.

- **Mövzuya giriş**

Öyrədən:

“Uşaqlar, bu gün biz ağacların bizə olan faydası haqqında danışacağıq”.

Məntiq: İş dəftərində tapşırıqlar

Məqsəd: Həftənin mövzularını möhkəmləndirmək, məntiqi düşüncəni və kiçik motorikanı inkişaf etdirmək.

Fiziki hərəkətlər:

Məqsəd: signal ilə yerləş, qaçış və dayanmağı məşq etdirmək; top ilə oyun vasitəsilə çevikliyi inkişaf etdirmək.

1-ci hissə: Otaqda cərgə ilə və nizamsız yerləş.

Öyrədənin “quşlar” signalı ilə əlləri qanadlar kimi yelləyərək qaçmaq; adi addıma keçmək.

Öyrədənin “dovşan” signalı ilə iki ayaq üstə tullanmaq.

Hərəkətlər təkrarlanır.

2-ci hissə: Toplarla ümuminkişaf hərəkətləri.

1. Ayaqlar bir pəncə enində aralı, qollar dirsəkdən bükülmüş, top əldə - sinə səviyyəsində. Qolları açaraq topu qaldırmaq, topu aşağı salmaq, ilkin vəziyyətə qayıtmaq (4-5 dəfə).
2. Ayaqlar azca aralı, top aşağıda. Oturmaq, qolları bükmək - topu sinə səviyyəsində qaldırmaq. Qalxmaq, ilkin vəziyyətə qayıtmaq (5 dəfə).
3. Sallağı oturmaq. Top yerdədir. Topu bədən ətrafında hər iki tərəfə diyirlətmək (3 dəfə).

3-cü hissə: Əsas hərəkət növləri. Topun düz istiqamətdə diyirləndirilməsi.

“Cəld top” oyunu.

Uşaqlar iplə işarələnmiş çıxış xəttində dayanırlar. Hər uşağın əlində top var, ayaqlar çiyin bərabərində aralı, qollar dirsəkdən bükülmüş vəziyyətdə, top əldə - sinə səviyyəsində. Komanda ilə uşaqlar əylirlər və cəld hərəkətlə topu önə itələyir, sonra da onun arxasınca qaçırırlar. Geri yeriyərək qayıdırlar (2-3 dəfə).

Əşyalar arasında onlara toxunmadan iməkləmək.

Döşəmədə bir-birindən 1,5 m aralı 2 sırada döşəkçələr, yaxud kubiklər düzülür (4-5 ədəd). Uşaqlar 2 cərgə ilə əşyalar arasında iməkləyirlər (“ilan kimi”). Ayağa qalxırlar və başlarının üstündə əl çalırlar.

Uğur göstəricisi: xırda idman inventarı (balıqlar, toplar və s.) ilə tapşırıqlar yerinə yetirilir.

Hərəkətli oyun: “Yarpaqlar”

Məqsəd: Ətrafdakılara toxunmadan səpələng qaçmağı və yeriməyi, signala əsasən çevik hərəkət etməyi məşq etmək.

Uşaqlar “İynəyarpaqlılar” və “Enliyarpaqlılar” qruplarına bölünürlər. Bütün uşaqlar otağın küncələrində yerləşdirilmiş stul və ya döşəkçələrin üstündə oturur. Öyrədənin “İynəyarpaqlılar” signalı ilə bu qrupa aid olan uşaqlar ayağa qalxıb əllərini başları üzərində dik tutaraq otaqda dağınıq şəkildə (səpələng) qaçırırlar. Öyrədənin “Enliyarpaqlılar” signalı ilə “İynəyarpaqlılar” öz yerlərinə qayıdır, eyni zamanda digər qrupun üzvləri qolları yanlara açılmış şəkildə otaqda səpələng qaçmağa başlayırlar. Qrupların növbələşməsi bir neçə dəfə təkrar edilir.

Öyrədən uşaqların signala görə hərəkət etmələrinə nəzarət edir.

Sərbəst fəaliyyət: Stolüstü oyunlar**Son toplantı:**

Öyrədən:

“Uşaqlar, bu gün ən diqqətli kim idi? İndi yoxlayırıq.

Bugünkü dərsimizin mövzusu nə idi? (Uşaqların cavabları).

Afərin!”

Səhər toplanışı:• **Salamlaşma**

Uşaqlar dairədə düzülür. Hər uşaq salamlaşmaq istədiyi yoldaşının adını çəkərək topu ona atır və salamlaşır. Oyun bütün uşaqlar salamlaşanaq davam edir.

Öyrədən davamiyyəti yoxlayır.

• **Təqvimlə iş****Məqsəd: Günün hissələrini öyrətmək-Səhər. (Əlavə 6)**

Öyrədən Müzakirə lövhəsinə öncədən asdığı bir şəkili uşaqlara təqdim edir (rəsmdə səhər, günəşin çıxışı təsvir olunub; uşaq yerindən qalxır). Öyrədən rəsmləri müqayisəli şəkildə uşaqlara təqdim edir.

Uğur göstərici: günün hissələrini-Səhəri bilir.

• **Mövzuya giriş**

Öyrədən: “Uşaqlar, mən öz sehrli qutumda nə isə gizlətmişəm. Əgər nə olduğunu tapa bilsəniz, bir oyun oynayacağıq. Onu tapmağınızı istəyirəm. O yumru, narıncı rəngdədir, qabığı nahamardır”. (Portaqal)

Ətraf ələmlə tanışlıq: “Meyvələr”

Məqsəd: meyvə və meyvə ağacları haqqında bilikləri genişləndirmək və dəqiqləşdirmək.

Vəsaitlər: Oyuncuq meyvələr, meyvələr və yaxud meyvə rəsmləri. Əlavə

Hissə 1. Meyvələrin tanıtımı (Əlavə 7)

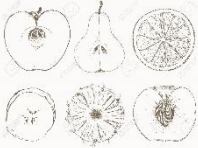
Uşaqlar dairədə əyləşir. Öyrədən qutuya plastik və ya həqiqi meyvələri toplayır.

Uşaqlardan birinə qutudan hər hansı bir meyvəni çıxarır və atır. Həmin meyvəni tutan öyrənən meyvənin əlamətlərini sadalayır. Qutudakı meyvələr (mövsümü və marketdə tapıla bilən meyvələr olmalıdır) bitdikdən sonra öyrədən uşaqlardan birini yanına dəvət edib gözü yumulu qutudan bir meyvə seçməsinə xahiş edir. Uşaq seçdiyi meyvəni gözüyumulu təsvir etməli və əlamətlərinə əsasən, toxunaraq tapmalıdır.

Hissə 2: Dadına bax və təyin et!

Öyrədən öncədən doğradığı və boşqaba yerləşdirdiyi meyvələri dairənin ortasına yerləşdirir. Uşaqlardan biri seçilir, gözü şərf ilə bağlanır. Öyrədən digər bir uşaqdan istədiyi meyvə hissəciyini dostuna verməyi xahiş edir. Gözü yumulu olan öyrənən meyvənin dadına baxıb onun hansı meyvə olduğunu təyin etməlidir.

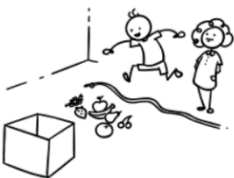
Qeyd: Məşğələ zamanı öyrədən uşaqlara meyvələrin faydasından, vitaminlərlə zəngin, sağlam qida olması barədə məlumat verməlidir. Faydalı qida barədə daha geniş məlumatı “Sağlam qida” mövzusunda əldə edəcəklər.

Hissə 4: Təcrübə. Qrup işi.

Öyrədən sinfi iki hissəyə ayırır. Seçdiyi bir neçə meyvəni tən ortadan ikiye ayırır. Meyvələrin bir hissəsini bir qrupa, qalanını isə digər qrupa verir. Öyrədən uşaqların köməyi ilə meyvələri boyaya batırır, onların formasını ağ kağız üzərinə köçürür (məhürləyir).

Uşaqlar boyaları meyvəninə rənginə uyğun seçməlidirlər.

Uğur kriteriyası: meyvə və meyvə ağacları haqqında bilikləri var.

Hərəkətli oyun: Meyvələri yerləşdir

Öyrədən bir ip götürür və sinfin mərkəzində yerə yerləşdirir (ipi yerdən 20-30 sm hündürlükdə də bağlamaq olar). İpin bir hissəsinə plastik meyvələri yerləşdirir. Plastik meyvələr olan hissədə boş bir qutu da yerə qoyulur. Qrupdan seçilən iki uşaq ipni digər, əks hissəsində yanbayan dayanır.

Öyrədən: “Mən indi sizə hər hansı bir meyvə adı deyəcəm, siz adı eşidən kimi qaçıb həmin meyvəni seçib qutunun içərisinə atmalısınız. Kim meyvəni ilk müəyyən edib qutuya atsa, qalib də o sayılır.” Öyrədən uşaqların aldığı xalları lövhədə qeyd edə bilər.

Yapma: Nar

Məqsəd: ovucların dairəvi hərəkəti ilə plastilindən yumru forma hazırlamaq qaydasını öyrətmək.

- Plastilinlə iş qaydaları təkrar edilir.
- Uşaqlar Öyrədən ilə birlikdə əsl narı nəzərdən keçirirlər.
- Öyrədən ovucların dairəvi hərəkəti ilə plastilin parçasını topa çevirmək qaydasını izah edir.
- Qırmızı plastilindən kürə - nar düzəldilir.
- Ayrıca kiçik plastilin parçasından narın saplağı hazırlanır.
- Saplaq nara birləşdirilir.

Uğur göstəricisi: ovucların dairəvi hərəkəti ilə plastilindən yumru forma hazırlamaq qaydasını bilir.

Sərbəst fəaliyyət: uşaqların seçimi əsasında oyunlar.

Son toplantı:

Öyrədən:

“Uşaqlar, bu gün biz nədən danışdıq? *(Meyvələrdən)*

Onların tərkibində nə var? *(Vitaminlər)*

Vitaminlər bizə nə üçün lazımdır? *(Xəstələnməmək üçün, sağlam və güclü olmaq üçün)”*

Səhər toplantısı:

- **Salamlama**

Öyrədən:

“Sabahınız xeyir, uşaqlar! Gəlin bu gün quş kimi qanad açmaq və uçub yoldaşlarımızdan birini qucaqlayaraq salamlayaq.”

Öyrədən qutudan adını çıxardığı uşaq sinifdə quş kimi uçuşa başlayır. Öyrədən davamiyyəti yoxlayır.

Öyrədən: “Uşaqlar, kimlərin adı qutudan çıxmadı? Kim bu gün dərsə gəlməyib? Kim səbəbi bilir?”

- **Təqvimlə iş**

Öyrədən (təqvim lövhəsində ay, həftənin günləri qeyd etdikdən sonra):

Oyun: Səhər. (Əlavə 8)

Səhər-səhər nə edirsən? (Əl çalınır) 2 dəfə

O-ya-nı-ram (Gərnəşərək)

Səhər-səhər nə edirsən? (Əl çalınır) 2 dəfə

Əl ü-zü-mü yuyuram (Əlləri üzün qarşısında dairəvi hərəkət etdiririk).

Səhər-səhər nə edirsən? (Əl çalınır) 2 dəfə

Dişlərimi fırçalayıram (Dişlərini necə fırçaladığımı göstərir uşaqlar).

Bu məşğələ səhər etməli olduğumuz hərəkətlər bitənə qədər davam edilir.

- **Mövzuya giriş**

Öyrədən uşaqların şəkillərini sehirli qutudan çıxararaq üç uşaqdan ibarət qruplar təşkil edir.

Uşaqlar hər qrupdakı uşaqların adını qeyd edib, uşaqları sayırlar. Məs: Qrup 1-Aydan, Ayan, İnci. 1, 2, 3 uşaq var.

Riyaziyyat: “3 dairəsində saymaq”

Məqsəd: Üç rəqəminin auditorial (eşidərək), vizual (görünüş) və kinestetik (toxunaraq, sayıb əşyaları ayıraraq) tanıtmaq. Üç dairəsində saymağı öyrətmək.

Vəsait: 3 donuz balasının təsviri olan şəkillər, 3 şabalıd, 3 ev, 3 qapı (eni müxtəlif olan düzbucqlar). (Əlavə 8)

Qeyd: Öyrədən “Əlavə 3 A” də verilən rəqəmlər təsvir edilən rəqəmlərdən də istifadə edə bilər

Hissə 1. Bir rəqəminin auditorial (eşidərək) və kinestetik (toxunaraq, sayıb əşyaları ayıraraq) biliyi təmin edən praktik tapşırıq

Öyrədən “Üç donuz balası” nağılımı xatırladır (Əgər uşaqlar nağıl ilə tanış deyillərsə, öncə nağıl oxunur).

Öyrədən üç donuz balasını göstərir (Əlavə 9)

- “Kim onların adını xatırlayır?”
- Donuz balalarının sayını bilmək üçün nə etmək lazımdır? (Saymaq)
- Neçə donuz balası var? (3)

Gəlin donuz balalarını şabalıda qonaq edək (Uşaqlar hər donuz balasına bir şabalıd verir). Səyaq görək neçə şabalıd var? (3) Deməli, donuz balaları və şabalıdların sayı eynidir.

Hissə 2: Oyun.

Uşaqlar dairə şəklində düzülür. Əvvəlcə hündür Yeni il ağacını (barmaqları üstündə dayanıb əlləri ilə yuxarı dartınırlar), sonra alçaq Yeni il ağacını (sallağı oturlar) göstərir (2-3 dəfə).

Öyrədən uşaqlara donuzların yaşadığı üç evi göstərir və evin qapısını bağlamaq üçün eni uyğun olan qapını seçməyi təklif edir. Uşaqlar qapıları eninə görə müqayisə edir (enli-ensiz) və hər evin öz qapısını seçirlər.

Hissə 3: Üç rəqəminin vizual tanınmasını təmin edən praktik tapşırıq

Vəsait: Balaca 3 ədəd məşin. “Əlavə 3 (B)”- də verilən 3 rəqəmi öyrədən tərəfindən öncədən kəsilib və döşəməyə yerləşdirilir.

Öyrədən:

“Uşaqlar. Biz bayaqdan saydığımız üç sayı budur. Gəlin onun formasını bu məşinlər vasitəsi ilə çəkək. Öyrədən məşini Əlavə 3 B də qeyd edilən nöqtəyə yerləşdirir və üç indeksinin traktoriyası üzrə hərəkət etdirir. **Mən çıxmışam uzun yola, döngə çıxır qarşıma və bir döngə daha”.**

Öyrədən bu tapşırığı uşaqlar ilə edir.

Qeyd: Nümunədə 4 ədəd üç indeksli verilmiş. Gərəklili olduğu təqdirdə öyrədən hər bir uşaq üçün nümunə çıxara bilər.

Uğur kriteriyası: 3-ə qədər saymağı bacarır; müqayisə bacarığına malikdir.**Fiziki hərəkətlər:**

Məqsəd: dairədə qaçış və yerləş, öyrədən sinqnalı ilə istiqaməti dəyişmək, tarazlığı saxlamaq bacarığını inkişaf etdirmək

1-ci hissə. Bir cərgə ilə gəzmək. Öyrədən sinqnalı ilə dönmək və yavaş qaçmaq (qaçış və yerləş bir neçə dəfə növbələnir).

2-ci hissə: Stullarla ümuminkişaf məşqləri.

- Stulda oturmaq, ayaqlar bir az aralı, qollar aşağı salınıb. Əlləri yanlara, sonra çiyinlərə qaldırmaq; ilkin vəziyyətə qayıtmaq (4-5 dəfə).
- Stulda oturmaq, ayaqlar aralı, əllər beldə. Qollar yanlara açılır, sağ və sol əl ilə sol və sağ ayaq barmağına toxunmaq. İlkin vəziyyətə qayıtmaq (hər tərəfə 3 dəfə).
- Stulun arxasında dayanmaq, əllər sərbəstdir. İki ayaq üstündə stulun ətrafında növbə ilə hər iki tərəfə tullanmaq. (Növbəti tərəfə doğru hərəkətə başlamamışdan əvvəl kiçik fasilə).

3-cü hissə: Əsas hərəkət növləri.

“Timsah iməkləməsi” - ipin altından iməkləmək (hündürlüyü yerdən 50 sm).

Stullar arasında ip çəkilir. Start xətti ipdən 1,5 metr aralıdadır.

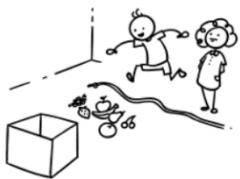
Uşaqlar - timsahlar öz evlərinə (çaya) çatmaq üçün maneəni qət etməlidirlər. Startda uşaqlar 4 ayaq üstə dayanırlar, ipə toxunmadan altından iməkləyirlər. Sonra ayağa qalxıb əllərini başlarının üstünə qaldırıb əl çalırlar (2-3 dəfə).

“Qaç! Toxunma!”

Uşaqlar bir cərgədə bir-birindən 50 sm aralı düzülmiş əşyalar arasında əşyalara toxunmadan əvvəl addımlamal, sonra qaçmalıdırlar. (2-3 dəfə)

Uğur göstəricisi: müvazinəti saxlamağa yönəlmiş tapşırıqlar yerinə yetirir.

Hərəkətli oyun: Meyvələri yerləşdir!

Öyrədən bir ip götürür və sinfin mərkəzində yerə yerləşdirir (ipi yerdən 20-30 sm hündürlükdə də bağlamaq olar). İpin bir hissəsinə plastik meyvələri yerləşdirir. Plastik meyvələr olan hissədə boş bir qutu da yerə qoyulur. Qrupdan seçilən iki uşaq ipin digər, əks hissəsində yanbayan dayanır.

Öyrədən: “Mən indi sizə hər hansı bir meyvə adı deyəcəm, siz o meyvə adını eşidən kimi qaçıb həmin meyvəni seçib qutunun içərisinə atmalısınız. Kim meyvəni ilk müəyyən edib qutuya atsa, qalib də o sayılır”.

Öyrədən uşaqların aldığı xalları lövhədə qeyd edə bilər.

Sərbəst fəaliyyət: Uşaqların seçimi əsasında oyunlar

Son toplantı:

Öyrədən:

“Uşaqlar, bəs sizin üçün bu gün nə ilə yadda qaldı?”

Öyrədən həzin musiqi sədaları altında hər uşağın güclü cəhətləri haqqında danışır.

Səhər toplantısı:

- **Salamlaşma**

Öyrədən:

“Sabahnız xeyir! Sizi yenidən görməyimə şadam! Uşaqlar, bu gün sizə gözəl bir gün diləyirəm. Bəs siz mənə nə diləyirsiniz?”

“ Uşaqlar, bilirsiniz də indi payız fəslidir və yağışlar tez-tez yağır. Mən sizi yağışdan qorumaq üçün öz çətirimin altında gizlədəcəm. Mənim çətirim kimin üzərinə gəlsə, həmin uşağın adını deyəcəksiniz.. Mən isə həmin uşağın adını davamiyyət lövhəmdə qeyd edəcəyəm (Davamiyyət lövhəsi “Salamlaşma guşəsi”ndə yerləşdirilməlidir).

- **Təqvimlə iş**

Məqsəd: Günün hissələrini öyrətmək-Günorta (Əlavə 6)

Öyrədən Müzakirə lövhəsinə öncədən asdığı bir şəkili uşaqlara təqdim edir (rəsmdə günorta-Gün zenitdədir, parlaqdır).

Öyrədən Səhər və Günortanın rəsmlərini rəsmləri müqayisəli şəkildə uşaqlara təqdim edir.

Uğur göstərici: günün hissələrini-Səhəri bilir.

- **Mövzuya giriş**

Barmaq oyunu: “Portağal”

Biz portağal bölürük, (*sol əl bükülüb sağ əlin içində*)

Dostlara ötürürük.

Bu dilim kirpi üçün, (*sağ əl ilə sol əlin barmaqları növbə ilə açılır*)

Bu dilim dovşan üçün,

Bu dilim pişik üçün,

Bu dilim ördək üçün,

Bu dilim qunduz üçün,

Qabığı canavar üçün. (*əllər silkələnir*)

“Uşaqlar, payız fəslində təbiət bizə çoxlu dadlı nemətlər gətirir? Bunlara meyvələr də aiddir”

Nitq inkişafı: “Meyvələr”

Məqsəd: meyvə və meyvə ağacları haqqında bilikləri genişləndirmək və dəqiqləşdirmək

Vəsaitlər: oyuncaq meyvələr, yaxud meyvə rəsmləri

Hissə 1. Məlumatın ötürülməsi

Öyrədən:

- “Uşaqlar, payız məhsul yığımı fəslidir. Gəlin xatırlayaq, hansı meyvələri biz artıq tanıyırdıq? (*uşaqların cavabları*)
- Baxın, bizim meyvə səbətimizdən istənilən meyvəni seçə bilərsiniz. İndi isə seçdiyiniz meyvələrə baxın və mənə deyın görüm onlar bir-birindən nə ilə fərqlənirlər? (*forma, rəng, ölçü*)
- Uşaqlar meyvələr nə rəngdədir? (*qırmızı, sarı, narıncı və s.*)
- Meyvələrin rənglərini bir sözlə necə ifadə etmək olar? (*rəngbərəng*)
- Bəs meyvələr harada bitirlər? (*ağacda*) ”

Hissə 2. Oyun

Öyrədən oyuncaq meyvə olan boşqabları uşaqlara paylayır. Uşaqlar verilmiş qrupa aid olmayan oyuncağı tapırlar.

Məsələn: Alma, armud, soğan, gavalı,

Böyük alma, böyük armud, albalı,

Pomidor, xiyar, banan,

Badımcın, gavalı, ananas.

Hissə 3.

“Uşaqlar, bəs meyvə və tərəvəzlər nə üçün lazımdır? (*Onlar vitaminlə zəngindir (boldurlar)*)

Bəs vitaminlər nə üçün lazımdır? (*orqanizmi möhkəmləndirmək üçün, xəstələnməmək üçün, ağıllı olmaq üçün, mikrobları məhv etmək üçün*)

Doğrudur, uşaqlar, vitaminlər bizim orqanizmimizi möhkəmləndirir və ona xəstəliklərlə mübarizə aparmağa kömək edir.

Uğur göstəricisi: meyvə və meyvə ağacları haqqında biliklərə malikdir.

Hərəkətli oyun: Meyvələri yerləşdir

Öyrədən bir ip götürür və sinfin mərkəzində yerə yerləşdirir (ipi yerdən 20-30 sm hündürlükdə də bağlamaq olar). İpin bir hissəsinə plastik meyvələri yerləşdirir. Plastik meyvələr olan hissədə boş bir qutu da yerə qoyulur. Qrupdan seçilən iki uşaq ipin digər, əks hissəsində yanbayan dayanır. Öyrədən: “Mən indi sizə hər hansı bir meyvə adı deyəcəm, siz o meyvə adını eşidən kimi qaçıb həmin meyvəni seçib qutunun içərisinə atmalısınız. Kim meyvəni ilk müəyyən edib qutuya atsa qalib də o sayılır.”

Öyrədən uşaqların aldığı xalları lövhədə qeyd edə bilər.

Rəsm : Rəsm “Alma almaya bənzər”

Məqsəd: kollaj (rəngli kağızları kəsib, çırıb öncədən çəkilən rəsm üzərinə yapışdırmaq

Vəsaitlər: rəngli kağızlar,, alma şəkli (kağızdan hazırlanmış, yaxud əsl alma),

Öyrədən:

“Uşaqlar, kağızlar arasında qırmızı rəngi tapa bilərsiniz? (Uşaqlar tapşırığı yerinə yetirirlər)

Bəli bu kağızı xırda-xırda hissələrə ayıracaq, sonra almamızın üzərinə yerləşdirəcəyik.

Uğur göstəricisi: kollaj üsulu ilə işləməyi və kontur daxilində rəngli kağızları yapışdırmağı bacarır.

Sərbəst fəaliyyət: Qrup oyunları.

Son toplantı:

Öyrədən:

Son toplantı:

Öyrədən:

“Uşaqlar, bu gün kim ən diqqətli idi? İndi yoxlayırıq.

Bugünkü dərslərimizin mövzusu nə idi? (Uşaqların cavabları).

Afərin!”

Səhər toplanışı:• **Salamlama**

Öyrədən:

“Sabahımız xeyir, uşaqlar!

Mənim ardımca təkrar edin: “Salam, sağ əlim. Salam, sağ ayağım. Salam, sol əlim. Salam, sol ayağım.

İstirahət günlərini necə keçirməyi düşünürsünüz?”

• **Təqvimlə iş**

Öyrədən həftənin 1, 2 və 3-cü gün keçdiklərini təkrar edir. Səhər və Günorta.

Oyun: Səhər

Səhər-səhər nə edirsən? (Əl çalınır) 2 dəfə

O-ya-nı-ram (Gərnəşərək)

Səhər-səhər nə edirsən? (Əl çalınır) 2 dəfə

Əl ü-zü-mü yuyuram (Əlləri üzün qarşısında dairəvi hərəkət etdiririk).

Səhər-səhər nə edirsən? (Əl çalınır) 2 dəfə

Dişlərimi fırçalayıram (Uşaqlar dişlərini necə fırçaladığını göstərir).

Bu məşğələ səhər etməli olduğumuz hərəkətlər bitənə qədər davam edilir.

• **Mövzuya giriş***Qruplaşdır!* Öyrədən müxtəlif meyvələrdən 1, 2 və ya 3 sayda rəsm kəsir və döşəməyə yerləşdirir. Öyrədən uşaqlardan hər meyvəni öz qutusuna yerləşdirməyi xahiş edir. Sonra uşaqlar öyrədən ilə birlikdə hər meyvədən neçə ədəd olduğunu sayır.**Məntiq: İş dəftərində tapşırıqlar***Məqsəd: həftənin mövzularını möhkəmləndirmək, məntiqi düşüncəni və kiçik motorikanı inkişaf etdirmək***Fiziki hərəkətlər:***Məqsəd: dairədə qaçış və yerləş, öyrədənin signalı ilə istiqaməti dəyişmək, tarazlığı saxlamaq bacarığını inkişaf etdirmək*
1-ci hissə. Bir cərgə ilə gəzmək. Öyrədənin signalı ilə dönmək və yavaş qaçmaq (qaçış və yerləş bir neçə dəfə növbələnir).**2-ci hissə:** *Stullarla ümuminkişaf məşqləri*

- Stulda oturmaq, ayaqlar bir az aralı, qollar aşağı salınıb. Əlləri yanlara, sonra çiyinlərə qaldırmaq; ilkin vəziyyətə qayıtmaq (4-5 dəfə).
- Stulda oturmaq, ayaqlar aralı, əllər bəldə. Qollar yanlara açılır, sağ və sol əl ilə sağ sol ayaq barmağına toxunmaq. İlkin vəziyyətə qayıtmaq (hər tərəfə 3 dəfə).
- Stulun arxasında dayanmaq, əllər sərbəstdir. İki ayaq üstündə stulun ətrafında növbə ilə hər iki tərəfə tullanmaq. (növbəti tərəfə doğru hərəkətə başlamamışdan əvvəl kiçik fasilə).

3-cü hissə: *Əsas hərəkət növləri.*

“Timsah iməkləməsi”-ipin altından iməkləmək (hündürlüyü yerdən 50 sm).

Stullar arasında ip çəkilir. Start xətti ipdən 1,5 metr aralıdadır.

Uşaqlar - timsahlar öz evlərinə (çaya) çatmaq üçün maneəni qət etməlidirlər. Startda uşaqlar 4 ayaq üstə dayanırlar, ipə toxunmadan altından iməkləyirlər. Sonra ayağa qalxıb əllərini başlarının üstünə qaldırıb əl çalırlar. (2-3 dəfə)

“Qaç! Toxunma!”

Uşaqlar bir cərgədə bir-birindən 50 sm aralı düzülmiş əşyalar arasında əşyalara toxunmadan əvvəl addımlamalı, sonra qaçmalıdırlar. (2-3 dəfə)

*Uğur göstəricisi: öyrədənin signalı ilə istiqaməti dəyişir, tarazlığı saxlayır.***Hərəkətli oyun: Meyvələri yerləşdir**

Öyrədən bir ip götürür və sinfin mərkəzində yerə yerləşdirir (ipi yerdən 20-30 sm hündürlükdə də bağlamaq olar). İpin bir hissəsinə plastik meyvələri yerləşdirir. Plastik meyvələr olan hissədə boş bir qutu da yerə qoyulur. Qrupdan seçilən iki uşaq ipin digər, əks hissəsində yanbayan dayanır.

Öyrədən: “Mən indi sizə hər hansı bir meyvə adı deyəcəyəm, siz adı eşidən kimi qaçıb həmin meyvəni seçib qutunun içərisinə atmalısınız. Kim meyvəni ilk müəyyən edib qutuya atsa, qalib də o sayılır.”

Öyrədən uşaqların aldığı xalları lövhədə qeyd edə bilər.

Sərbəst fəaliyyət: Uşaqların seçimi əsasında oyunlar.**Son toplantı:**

Öyrədən:

“Uşaqlar, istirahət günlərini necə keçirəcəksiniz?”

Açıq havada vaxt keçirərkən bu həftə haqqında məlumat aldığımız quşlara nəzər yetirməyi unutmayın.”

- **Salamlama**

Öyrədən:

“Sabahınız xeyir, uşaqlar!

Sabahınız xeyir, gözlər! Siz oyandınız? (*Barmaqlardan “binokl” düzəldib ondan baxmaq.*)

Sabahınız xeyir, qulaqlar! Siz oyandınız? (*Əllərlə qulaqları sığallamaq*)

Sabahınız xeyir, əllər! Siz oyandınız? (*Əl çalmaq*)

Sabahınız xeyir, ayaqlar! Siz oyandınlz? (*Yerində addımlamaq*)

Sabahınız xeyir, günəş! Mən oyandım! (*Əlləri yuxarı qaldırıb, dartınmaq*)”

- **Təqvimlə iş**

Məqsəd: Günün hissələrini öyrətmək-Gecə. (Əlavə 10).

Öyrədən Müzakirə lövhəsinə öncədən asdığı bir şəkili uşaqlara təqdim edir (rəsmdə gecə-hamı yatır, küçə qaranlıqdır, göyde ay görsənir).

Öyrədən: “Uşaqlar kim rəsmdə gördüklərini danışar? Öncəki gün öyrəndiyimiz günorta və səhər ilə günün bu hissəsinin fərqi nədir? Uşaqlar günün bu hissəsinə biz-Gecə deyirik.”

Uğur göstərici: günün hissələrini-Gecəni bilir.

- **Mövzuya giriş**

Öyrədən:

“Uşaqlar, bu həftəmizin qəhrəmanları uçur, ağacın budağında oturub nəğmə oxuyur. Bəziləri payızda isti yerlərə köç edir. Sizcə hansı canlıdan danışırım?”

Barmaq oyunu: Tapmaca (Teymur Elçin)

Balaca bir quşam mən, (*Qolları qanadlar kimi tərpətmək*)

Budağa qonmuşam mən. (*Sallağı oturmaq*)

Hər tərəfə qar yağıb, (Hər iki əlin barmaqlarını pianoda çalırmiş kimi tərpətmək)

Soyuqdan donmuşam mən. (Qollar ilə özünü qucaqlamaq)

Yem gəzirəm cik-cirik, (Hər iki əlin şəhadət və orta barmağı ilə addımları imitasiya etmək)

Görməsin məstan pişik.

(Sərçə)

Ətraf ələmlə tanışlıq: Quşlar. Onlar necə olurlar?

Məqsəd: quşun bədən hissələri (dimdiyi, lələkləri, quyruğu, ayaqları) haqqında təsəvvür yaratmaq.

Vəsaitlər: quş şəkilləri (Əlavə 11).

Hissə 1. Giriş. Biliyin ötürülməsi.

Öyrədən:

“Bu gün biz quşlar haqqında danışacağıq.”

Öyrədən quşların təsviri (sərçə, qarğa, göyərçinlər) olduğu şəkillərə baxmağı təklif edir.

Öyrədən:

- “Bu quşlardan hansı sizə tanışdır? Bu quşları hardasa görmüsünüzmü?”
- Hər gün küçədə hansı quşları görürsünüz? (Sərçə, qarğa, göyərçinlər və s.).
- Sizcə quşlar heyvanlardan nə ilə fərqlənirlər?
- Bəs quşlarla heyvanların oxşar cəhətləri nədir?
- Bəs bütün quşların ümumi cəhətləri hansılardır? (*Bütün quşların ayağı var, qanadları, başı, bədəni, dimdiyi, quyruğu, lələkləri var*)

Uşaqlar, bilirsiniz, soyuqların düşməsi ilə quşlar yem tapmaqda çətinlik çəkirlər. Onların bədəni soyuq havanın yaratdığı bir sıra çətinliklərin öhdəsindən gələ bilmir. Ona görə bir qrup quşlar soyuqlar bitənə qədər köçüb isti ölkələrdə məskunlaşırlar. Biz onları **köçəri** quşlar kimi tanıyıyıq. Cənuba ilk olaraq cücülərlə qidalanan quşlar (*ququ quşu, bülbül, çaydaçapan, sığırçın*) uçurlar, çünki soyuqdan cücülər gizlənir və onların yeməyi olmur. Ən sonda isə suda üzən quşlar (*ördəklər, qazlar və s.*) köç edirlər. Beləki, çaylar, göllər donana qədər onlar öz qidalarını sudan əldə edə bilirlər.

Bizim qış boyu gördüyümüz quşlar çətinliklə də olsa, özlərinə ağac qabığının çatlarında, evlərin və hasarların dəliklərində gizlənən cücülərlə, bəzi bitkilərin meyvə və toxumları ilə qidalanırlar. Onları biz **qışlayan** quşlar adlandırırıq.

Qışda biz quşları müxtəlif bitkilərin (günəbaxan, balqabaq və s.) toxumları ilə yemləyərək onlara soyuq havaları rahat keçirməyə kömək edə bilirik”.

Hissə 2. Praktiki tapşırıq.

Öyrədən ağ kağız (lövhə) üzərində quşun sxematik təsvirini çəkir. Öyrənənlər isə ağ kağız üzərində quşun hissələrini çəkməyə cəhd edir. Hər hissə çəkildikcə onun haqqında suallar və məlumat verilir. Məsələn: dimdik - yemi götürmək üçün lazımdır. Qanadlar uçmaq üçün lazımdır.

- Quşlar insanlardan nə ilə fərqlənirlər? (*Əllərin əvəzinə qanadları var*)

- Quşlara qanad nə üçün lazımdır? (*Uçmaq üçün*)
- Daha nə fərq var? (*Ağız əvəzinə dimdiyi var*)
- Quşlara dimdik nə üçün lazımdır? (*Yemək, içmək*)
- Başqa nə fərq görə bilirik? (*Dəri yerinə lələkləri var*)
- Quşlara lələklər nə üçün lazımdır? (*Onları isti saxlamaq üçün*)
- Daha bir fərqi mənə kim deyər? (*Quşların quyruğu var*)
- Bəs quyruq quşlara nə üçün lazımdır? (*Qanadlar kimi quyruq da uçmağa kömək edir*)

Hissə 3. Oyun: “Quşlar”

Öyrədən kiçik bənövşəyi quşları budaqdakı böyük narıncı quşlarla uyğunlaşdırmalıdır. Öyrədən ağ lövhəyə uşaqlarla rənglədiyi quş rəsmləri yapışdırır (Əlavə 11).

Eyni rəngli quşların balaca formasında yerə böyük narıncı quşlar çəkir. Döşəməyə isə balaca rəngli quşlar yerləşdirir. Uşaqlar dairə boyu musiqi sədaları altında gəzir, musiqi dayanan kimi öyrədənin qeyd etdiyi quş balasını (balaca quşu) böyük quşa birləşdirir. Öyrədən “qırmızı” deyəndə uşaqlardan biri qaçıb həmin balaca quşu götürüb böyük quşun yanına yapışdırmalıdır.

Uğur göstəricisi: *quşun bədən hissələri (dimdiyi, lələkləri, quyruğu, ayaqları) haqqında təsəvvürü var.*

Hərəkətli oyun: “Quş yuvada”

Məqsəd: *ətrafdakılara toxunmadan dağınıq şəkildə (səpələnmiş qaçmağ)ı və yeriməyi, siqnala əsasən çevik hərəkət etməyi məşq etmək*

Uşaqlar otağın küncələrində yerləşdirilmiş stul və ya döşəkçələrin üstündə oturlar. Bu küncələr yuvalardır. Öyrədənin siqnalı ilə bütün uşaqlar - “quşlar” otaqda qaçıb-uçub özünə “dən” axtarmağa başlayırlar. Öyrədənin “quşlar yuvalarımıza!” siqnalı ilə uşaqlar öz yerlərinə qayıdırlar.

Öyrədən uşaqların -“quşların” siqnala görə hərəkət etmələrinə və yuvalardan bacardıqları qədər uzağa uçub, yalnız öz yuvalarına qayıtmalarına nəzarət edir.

Uğur göstəricisi: *siqnal ilə yeriyir, qaçır.*

Yapma: “Göyərçin üçün dən”

Məqsəd: *Plastilini kiçik hissələrə ayırmaq və kiçik hissələri hazırlamaq bacarığını formalaşdırmaq.*

Öyrədən:

“Uşaqlar, göyərçin səhər oyandı və ətrafına baxdı. Ay aman, onun yeməyi qurtarıb. Kömək üçün o bizim yanımıza uçub gəlib.

- Biz quşa yeməyə nə verə bilərik? (*Çörək qırıntıları, dən*).
- Bəs çörək qırıntıları, dən nə formada olur? (*Xırda, yumru*)

Dənləri hazırlamaq üçün plastilini götürüb əzirik. Sonra ondan kiçik parçalar qopardırıq və ovcumuzda yumrulayırıq.” Öyrədən uşaqların diqqətini plastilinin rənginə və qoparılan parçaların ölçüsünə yönəldir.

Uğur göstəricisi: *Plastilini kiçik hissələrə ayırır və kiçik hissələri hazırlamaq bacarığına malikdir*

Sərbəst fəaliyyət: *Qrup oyunları*

Son toplantı:

Öyrədən:

- “Uşaqlar, biz bu gün hansı canlılar haqqında danışdıq? (*Uşaqların cavabı*)
- Gəlin yenə xatırlayaq, quşlar insanlardan nə ilə fərqlənirlər? (*Uşaqların cavabı*)
- Uşaqlar, bizə kim qonaq gəlmişdi? (*Quş*)
- Biz quşu nə ilə yemlədik? (*Dən, yem*)

Siz bu gün çox diqqətli idiniz, afərin.”

- **Salamlaşma**

Uşaqlar dairədə oturlar. Salamlaşaraq uşaqlar bir-birinin əlindən tuturlar və hamı salamlaşmayanadək əlləri buraxmırlar. Öyrədən davamiyyəti yoxlayır.

- **Təqvimlə iş**

Məqsəd: Günün hissələrini (Axşam) öyrətmək. (Əlavə 6).

Öyrədən: “ Uşaqlar, günün çıxması-səhərdir, günün səmada hündürdə dayanması-günortadır. Bəs günün batması? Gününü gün batan vaxtı necə adlanır?”

Oyun: Axşam

Axşam-axşam nə edirsən?

Dişlərimi fırçalayıram (Uşaqlar dişlərini necə fırçaladığını göstərir).

Axşam-axşam nə edirsən? (Əl çalınır) 2 dəfə

Gecə geyimimi geyinirəm

Axşam-axşam nə edirsən? (Əl çalınır) 2 dəfə

Mən yatmağa gedirəm.

Bu məşğələ axşam etməli olduğumuz hərəkətlər bitənə qədər davam edilir.

Uğur göstəricisi: Günün hissələrini (Axşam) öyrədmək

- **Mövzuya giriş**

Öyrədən qutudan iki rəngdə qatar vaqonları çıxarır. Sağ tərəfə bir rəngdə dörd vaqon, sol tərəfə isə digər üç rəngli vaqonu sıra ilə düzür, qatar alınır. Öyrədən müqayisəli şəkildə hər vaqondan bir qatar götürüb qutuya yerləşdirir. Bu hərəkəti bir neçə dəfə təkrar edir”.

Öyrədən:

“Uşaqlar, kim deyə bilər, hansı vaqon daha uzun idi?”

Tikinti/ riyaziyyat: “4 dairəsində say. Dəmir yolu”

Məqsəd: Dörd rəqəminin auditorial (əşidərək), vizual (görünüsü) və kinestetik (toxunaraq, sayıb əşyaları ayıraraq) tanımaq. Dörd dairəsində saymağı öyrətmək.

Qeyd: Öyrədən “Əlavə 3 (A)” də verilən rəqəmlər təsvir edilən rəqəmlərdən də vəsait kimi istifadə edə bilər

Hissə 1. Praktik tapşırıqlar: “Dəmir yol tikintisi”.

Dörd rəqəminin kinestetik (toxunaraq, sayıb əşyaları ayıraraq) biliyi təmin edən praktik tapşırıq

Öyrədən:

“Uşaqlar, biz dünən hissələrini yapışdırıb avtomobil düzəlttik.

Avtomobil hara ilə gedir? (Avtomobil yolu ilə). Bəs qatar hara ilə gedir? (Dəmir yolu ilə/relslərin üzərində). Relslər isə şpalların üzərinə düzülür.”

1. Hər uşağa 4 say çöpü və 2 uzun karandaş verilir.

2. Öyrədən uşaqlara şpalları- say çöplərini bir-birindən müəyyən məsafədə olmaqla düzməyi təklif edir. Uşaqların diqqəti düzülmüş şpalları saymağa yönləndirilir.

3. Şpalların üzərinə düz bucaq altında iki karandaş qoyulur və sayılır.

Öyrədən:

“Uşaqlar, şpallar qısadır, bəs relslər?(uşaqların cavabı).

Gəlin indi yerdə bir uzun dəmir yolu tikək.”

Uşaqlar öyrədənin köməyi ilə öz şpallarını, onların da üzərinə relslərini düzürlər və öz qısa dəmir yollarını birləşdirib bir uzun dəmir yolu düzəldirlər.

Hissə 2. Praktik tapşırıqlar.

Dörd rəqəminin auditorial (əşidərək) və vizual görüb sayaraq əldə etdiyi biliyi təmin edən praktik tapşırıq

A. Uşaqlar dairədə oturub, öyrədən hərəkətdən gözünü yummağını xahiş edir. Öyrədən kənarında yerləşdirdiyi 1, 2, 3, 4, ədəd balaca topu (əlinin içinə sığa biləcək ölçüdə olmalıdır) yerə diyirləyir. Uşaqlar öyrədənin diyirlətdiyi topun sayını ürəklərində sayıb ucadan deməlidirlər. Uşaqlar cəld sayaraq topların sayını ilk deməyə çalışmalıdırlar.

B. Öyrədən uşaqları 4-4 olmaqla qruplara ayırır. Sınıfdə 4 masa yerləşdirilir. Uşaqlar masaların ətrafına toplaşirlar. Hər masada 3-4-5 uşaq dayanma bilər. Uşaqlar hazır dayanırlar. Öyrədən masalara üzü aşağı quş şəkli yerləşdirir. Uşaqlar həmin quş şəkillərini öyrədənin oyunu başladana qədər çevirməməlidirlər. Öyrədən “Çevirin” deyəndə, uşaqlar quşların rəsmlərini çevirirlər. Quşların üzərində yazılan rəqəm qədər həmin quşun yuvasına yumurta yerləşdirməlidirlər. Məsələn: Uşaqlar quşun rəsmini çevirərkən quşun üzərində “4” rəqəmini görsələr, bu zaman həmin masaya 4 ədəd yumurta yerləşdirməlidir. Öyrədən hər dəfə kartları hər masa üçün dəyişir.

Hissə 3: Dörd rəqəminin vizual tanınmasını təmin edən praktik tapşırıq.

Vəsait: *Balaca 3 ədəd maşın. Əlavə 2-də verilən 4 rəqəmi öyrədən tərəfindən öncədən kəsilir və döşəməyə yerləşdirilir.*

Öyrədən:

“Uşaqlar. Biz bayaqdan saydığımız dörd sayı budur. Gəlin onun formasını bu maşınlar vasitəsi ilə çəkək. Öyrədən maşını “Əlavə 3 (B)” - də qeyd edilən nöqtəyə yerləşdirir və dörd indeksinin traktoriyası üzrə hərəkət etdirir.

Öyrədən bu tapşırığı uşaqlarla edir.

Qeyd: *Nümunədə 4 ədəd üç indeksi verilib. Gərəkli olduğu təqdirdə öyrədən hər bir uşaq üçün nümunə çıxara bilər.*

Uğur kriteriyası: *4-ə qədər saymağı bacarır; müqayisə bacarığına malikdir.*

Fiziki hərəkətlər:

Məqsəd: *Məhdud dayaq sahəsində yerimə zamanı tarazlığı saxlamaq və tullanma zamanı yarıbükülmüş ayaqlar üstə enmək bacarığını inkişaf etdirmək.*

Hissə 1. Oyun tapşırığı: “Şən siçanlar”

Uşaqlar bir cərgə ilə yeriylər. Öyrədən “Siçanlar!” signalı ilə uşaqlar əlləri bellərində barmaq uclarında qısa addımlarla yeriylər. “Pişiklər” signalı ilə uşaqlar qaçmağa başlayırlar. Hərəkətlər növbələnərək bir neçə dəfə təkrar edilir.

Hissə 2. Lentlərlə ümuminkişaf hərəkətləri.

- Ayaqlar bir pəncə enində aralı, qollar yanda, lentlər əllərdə. Lentləri yuxarı qaldırmaq, yelləmək. Lentləri aşağı salmaq, ilkin vəziyyətə qayıtmaq (4-5 dəfə) .
- Ayaqlar bir pəncə enində aralı, lentlər hər iki əldə, əllər çiyinlərdə. Oturmaq, lentləri yerə sallamaq. Qalxmaq, ilkin vəziyyətə qayıtmaq (4 dəfə).
- Ayaqlar çiyin bərabərində aralı, lentlər hər iki əldə, əllər çiyinlərdə. Sağa sola dönmək, sol (sağ) əli sağa (sola) aparmaq. Dikəlmək, əvvəlki vəziyyətə qayıtmaq. (hər tərəfə 3 dəfə)
- Ayaqlar bir pəncə enində aralı, lentlər aşağı salladılıb. Lentləri yanlara qaldırıb yelləmək. aşağı salırıq. İlkin vəziyyətə qayıtmaq (5 dəfə).

Hissə 3. Əsas hərəkət növləri.

“Meşə yolu ilə”

Yerə bir-birinə paralel iki sıra döşəkçə -“meşə yolu” düzülür. Yollar arasındakı məsafə 2-3 metr olmalıdır. Uşaqlar yavaş-yavaş, qolları ilə tarazlığı saxlayaraq bir yol ilə gedib, digər yol ilə qayıdırlar.

“Uzunqulaq dovşanlar”

Uşaqlar, dovşanlar bir cərgəyə düzülür. Öyrədən dovşanlara meşənin kənarına qədər (səfin digər tərəfinə) tullanmağı təklif edir. Öyrədən signalı ilə uşaqlar iki ayaq üstündə tullanaraq 3-4 metr məsafə qət edirlər. Uşaqlar geri yavaş addımla qayıdırlar.

Uğur göstəricisi: *uşaq tarazlığı saxlayır və tullanma zamanı yarıbükülmüş ayaqlar üstə enir.*

Hərəkətli oyun: “Quş yuvada”

Məqsəd: *ətrafdakılara toxunmadan səpələnmiş qaçmağı və yeriməyi, signala əsasən çevik hərəkət etməyi məşq etmək.*

Uşaqlar otağın küncələrində yerləşdirilmiş stul və ya döşəkçələrin üstündə oturlurlar. Bu küncələr yuvalardır. Öyrədən signalı ilə bütün uşaqlar - “quşlar” otaqda qaçıb-uçub özünə “dən” axtarmağa başlayırlar. Öyrədən “quşlar yuvalarımıza!” signalı ilə uşaqlar öz yerlərinə qayıdırlar.

Öyrədən uşaqların-“quşların” signala görə hərəkət etmələrinə və yuvalardan bacardıqları qədər uzağa uçub, yalnız öz yuvalarına qayıtmalarına nəzarət edir.

Uğur göstəricisi: *signal ilə yeriylir, qaçır.*

Sərbəst fəaliyyət: Sərbəst rəsm

Son toplantısı:

Son toplantı: Öyrədən sakit musiqi sədaları altında məşğələdə baş verənlər haqqında danışır və hər bir uşağın güclü tərəflərini vurğulayır. Uşaqlar isə ən çox yadlarında qalan məqamlarla bölüşürlər.

- **Salamlaşma**

Öyrədən:

“Sabahımız xeyir, uşaqlar!

Gəlin xoş söz deyək! Tullanaq!

Xoş söz deyək! Fırlanaq!”

Xoş söz deyək! Əl çalaq!

Afərin sizə! ”

- **Təqvimlə iş**

Məqsəd: Günün hissələrini (Axşam) öyrədək. (Əlavə 6).

Öyrədən günün hissələri təsvir olunan (səhər, güorta, axşam, gecə) rəsmlərini qarışdırır və döşəməyə yerləşdirir.

Öyrədən: “Uşaqlar, kim bu rəsmləri sıra ilə düzə bilər?”

Uşaqlar günün hissəsini Səhər, günorta, axşam, gecə olaraq sıralamalıdır.

Uğur göstəricisi: Günün hissələrini (Axşam) öyrədək

- **Mövzuya giriş**

Öyrədən:

“Uşaqlar, siz bilirsiniz, quşlar həyat tərzinə görə bir-birindən necə fərqlənirlər?”

Barmaq oyunu: Tapmaca (Teymur Elçin)

Öyrədən:

“Sizi meşədə yaşayan və meşənin həkimi adlanan bir quş ilə yaxından tanış etmək istəyirəm. Kim deyər, mən hansı quş haqqında danışırım? (Ağacdələn) Ağacdələnin böyük və möhkəm dimdiyi var (uşaqlar ağacdələnin şəklinə diqqətlə baxırlar). Dili isə uzundur. Əks halda, qabıqdakı dəliklərdən qabıqyeyən böcəkləri çıxarmaq çətin olardı. Ağacdələn yay boyu cücülərlə qidalanır. Qışda isə o, küknar və şam ağaclarının qozalarını yeyir.

Ağacdələn haqqında hekayə xoşunuza gəldimi? Yeni nə öyrəndiniz?”

Barmaq oyunu: Tapmaca (Teymur Elçin)

Nitq inkişafı: Quşlar

Məqsəd: Rollu oyunlar zamanı müxtəlif səs tonu və ya intonasiyadan istifadə etməyi öyrətmək.

Hissə 1. Nağıl saati “Cığal sərçə” səsli nağılı

Öyrədən nağılı uşaqlara danışır.

Hissə 2: Sual-Cavab

Öyrədən nağılın sujet xətti boyunca suallar verir. Bu uşaqların nağılı ardıcıl xatırlamasına kömək edəcək.

Hissə 3. Rollu-oyun.

Öyrədən uşaqlar sırasından Cığal sərçə” nağılındakı personajlardan seçir və bu nağılı uşaqlar ilə birgə səhnələşdirirlər.

Qeyd: Uşaqlar nağıldakı qəhrəmanların ssini olduğu kimi çıxarmağa çalışmalıdır.

Hissə 4. Dərsin sonu.

Öyrədən: “Uşaqlar biz indi bütün nağıl da olan heyvanların dili ilə danışmağa çalışacayıq. Mən sizə şer deyəcəm. Siz isə o cümləni həmin heyvanın dili ilə deməyə çalışacaqsınız.”

Öyrədən qrupdan bir uşaq seçir və hər hansı bir heyvan adı deyir. Aşağıda qeyd edilən “Durna” şeirini həmin heyvanın dili ilə deməyini uşaqdan xahiş edir.

“Durna” şeiri. Rəşid bəy Əfəndiyev

Ey havada uçan durna,

Bizi qoyub qaçan durna,

Get, xoş gəldin, səfa gəldin,

Gələcəksən haçan, durna?

Öyrədən:

“Uşaqlar, durnalar nə vaxt qayıdacaqlar? ” (havalər istiləşəndə/ yazda)

Uğur göstəricisi: Rollu oyunlar zamanı müxtəlif səs tonu və ya intonasiyadan istifadə edir.

Hərəkətli oyun: “Quş yuvada”

Məqsəd: ətrafdakılara toxunmadan səpələnmiş qaçmağı və yeriməyi, siqnala əsasən çevik hərəkət etməyi məşq etmək.

Uşaqlar otağın küncələrində yerləşdirilmiş stul və ya döşəkçələrin üstündə oturlar. Bu küncələr yuvalardır. Öyrədənin siqnalı ilə bütün uşaqlar-“quşlar” otaqda qaçıb-uçub özünə “dən” axtarmağa başlayırlar. Öyrədənin “quşlar yuvalarımıza!” siqnalı ilə uşaqlar öz yerlərinə qayıdırlar.

Öyrədən uşaqların-“quşların” siqnala görə hərəkət etmələrinə və yuvalardan bacardıqları qədər uzağa uçub, yalnız öz yuvalarına qayıtmalarına nəzarət edir.

Uğur göstəricisi: siqnal ilə yeriyir, qaçır

Rəsm: “Quş”

Məqsəd: quşun bədən formasına istinad edərək dairə, oval və düz xətt çəkmək bacarığını inkişaf etdirmək

Öyrədən:

“İndi biz sizinlə şəkil çəkəcəyik, lap əsl rəssamlar kimi. Lakin rəssama gözəl şəkil yaratmaq üçün yaxşı əhval ruhiyyə lazımdır. Mən bilirəm hamının əhvalını yaxşılaşdırmaq üçün nə etmək lazımdır- mütləq bir-birimizə gülümsəməliyik.

Bu gün dərsə gələndə bir balaca sərçə ağacın budağında oturub şikayətlənirdi. Sərçənin dostları onu tək qoyub uçub getmişdilər. Mən ona söz verdim ki, əhvalını yaxşılaşdırmaq üçün biz onun rəsmini çəkəcəyik.

Gəlin əvvəl onun bədən hissələrini xatırlayaq.

- Quş hansı hissələrdən bəzədir?
- Quşun bədənini hansı formadadır? (*Oval*)
- Bəs başı hansı formadadır? (*Yumru, dairəvi*)
- Sərçəmiz nə rəngdə olur? (*Boz və qəhvəyi rəngdə*)
- Onun başı böyükdür, yoxsa bədənini? (*Bədəni*)
- Sərçənin başında nəyi var? (*Gözləri və dimdiyi*)
- Bədəninə daha hansı hissələri var? (*İki nazik ayağı, iki qanadı və quyruğu*)”

Öyrədən uşaqlara iş ardıcılığını izah edir. Sərçənin bədən hissələrinə uyğun olaraq rəngləri dəyişməyin gərək olduğunu bildirir. Çətinlik çəkən uşaqlara, xüsusilə kiçik yaşlılara Öyrədən kömək edir.

Uğur kriteriyası: dairə, oval və düz xətt çəkmək bacarığına malikdir.

Sərbəst fəaliyyət: Sərbəst oyunlar.

Son toplantı:

Öyrədən:

“Uşaqlar, biz bu gün quşlar haqqında nə öyrəndik?”

Bəs quşun bədən quruluşunu kim xatırladar bizə?”

Afərin sizə!”

- **Salamlaşma**

Öyrədən:

“Sabahımız xeyir, uşaqlar! Gəlin əyləşib dairə quraq. Bir-birimizə baxıb gözlərimizlə salamlaşaq. Azacıq başımızı əyərək yoldaşımızın çiyinə toxunaq və ona gülümsəyək (*Öyrədən dedikcə nümayiş etdirir*). Uşaqlar, siz də mənə qoşulun”.

- **Təqvimlə iş**

1-ci, 2-ci, 3-ü gün keçirilənlərin təkrarı.

Günün hissələri: səhər, günorta, axşam və gecə. (Əlavə 6 və Əlavə 10).

- **Mövzuya giriş**

Öyrədən:

“Uşaqlar, bu həftə ərzində biz quşlar haqqında nə öyrəndik?”

Barmaq oyunu: *Tapmaca (Teymur Elçin)*

Məntiq: *İş dəftərində tapşırıqlar*

Məqsəd: *həftənin mövzularını möhkəmləndirmək, məntiqi düşüncəni və kiçik motorikanı inkişaf etdirmək.*

Fiziki hərəkətlər:

Məqsəd: *Məhdud dayaq sahəsində yerimə zamanı tarazlığı saxlamaq və tullanma zamanı yarıbükülmüş ayaqlar üstə enmək bacarığını inkişaf etdirmək*

Hissə 1. *Oyun tapşırığı “Şən siçanlar”*

Uşaqlar bir cərgə ilə yeriyirlər. Öyrədənin “Siçanlar!” signalı ilə uşaqlar əlləri bellərində barmaq uclarında qısa addımlarla yeriyirlər. “Pişiklər” signalı ilə uşaqlar qaçmağa başlayırlar. Hərəkətlər növbələnərək bir neçə dəfə təkrar edilir.

Hissə 2. Lentlərlə ümuminkişaf hərəkətləri

- Ayaqlar bir pəncə enində aralı, qollar yanda, lentlər əllərdə. Lentləri yuxarı qaldırmaq, yelləmək. Lentləri aşağı salmaq, ilkin vəziyyətə qayıtmaq. (*4-5 dəfə*)
- Ayaqlar bir pəncə enində aralı, lentlər hər iki əldə, əllər çiyinlərdə. Oturmaq, lentləri yerə sallamaq. Qalxmaq, ilkin vəziyyətə qayıtmaq. (*4 dəfə*)
- Ayaqlar çiyin bərabərində aralı, lentlər hər iki əldə, əllər çiyinlərdə. Sağa (sola) dönmək, sol (sağ) əli sağa (sola) aparmaq. Dikəlmək, əvvəlki vəziyyətə qayıtmaq. (*hər tərəfə 3 dəfə*)
- Ayaqlar bir pəncə enində aralı, lentlər aşağı salladılıb. Lentləri yanlara qaldırıb yelləmək. aşağı salırıq. İlkin vəziyyətə qayıtmaq. (*5 dəfə*).

Hissə 3. Əsas hərəkət növləri

“Meşə yolu ilə”

Yerə bir-birinə paralel iki sıra döşəkcə - “meşə yolu” düzülür. Yollar arasındakı məsafə 2-3 metr olmalıdır. Uşaqlar yavaş-yavaş, qolları ilə tarazlığı saxlayaraq bir yol ilə gedib, digər yol ilə qayıdırlar.

“Uzunqulaq dovşanlar”

Uşaqlar-dovşanlar bir cərgəyə düzülür. Öyrədən dovşanlara meşənin kənarına qədər (sınıf digər tərəfinə) tullanmağı təklif edir. Öyrədənin signalı ilə uşaqlar iki ayaq üstündə tullanaraq 3-4 metr məsafə qət edirlər. Uşaqlar geri yavaş addımla qayıdırlar.

Ügür göstəricisi: *tarazlığı saxlayır və tullanma zamanı yarıbükülmüş ayaqlar üstə enir.*

Hərəkətli oyun: *“Quş yuvada”*

Sərbəst fəaliyyət: *Qrup oyunları*

Son toplantı:

Öyrədən:

“Bu gün məşğələmizdə sizə kim kömək edibse siz onu qucaqlayaraq, ona təbəssüm bəxş edərək təşəkkür edə bilərsiniz.

İstirahət günlərini necə keçirəcəksiniz?

Hər birinizə afərin!”

İstifadə olunan vəsaitlər:

Dərs planları: <https://www.eslkidstuff.com/lesson-plans/fruit.html>

Rəsm və vəsaitlər: <https://www.twinkl.com/>

Yanaşmalar: <http://aosa.org/about/what-is-orff-schulwerk/>